Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 10 (17) Vilnius, šeštadienis, 1929 m. kovo mėn. 9 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. Užsienyje metams 1 doleris. Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Brangiųjų sukaktuvių belaukiant.

1864 metais buvo uždrausta vartoti mokyklose lietuvių vadovėliai lotynų raidėmis, o kitais 1865 metais, Vilniaus generolas gubernatorius Kaufmanas uždraudė netik vartoti, bet ir spausdinti lietuviškas knygas lotynų raidėmis. Toksai uždraudimas tęsėsi 40 metų ir buvo panaikintas tik 1904 m. gegužės mėn, 7 d. Per 40 spaudos draudimo metų mūsų tauta vedė žūtbūtinę kovą už spaudos laisvę. Tą kovą pradėjo šviesiausios atminties Žemaičių vyskupas Motiejus Valančiauskas suorganizavęs Mažojoj Lietuvoj (Prūsuose) lietuviškų knygų spausdinimą ir slaptą jų per rusų—vokiečių sieną gabenimą Lietuvon.

Sunkus tai buvo darbas ir kartu pavojingas. Gabenamos lietuviškos knygos, o vėliau ir laikraščiai rusų valdžios buvo persekiojami ir sugauti knygnešiai buvo sodinami kalėjimuosna, arba ir Rusijos gilumon išsiunčiami. Kiek nukentėjo knygnešių per tuos 40 metų ir kiek rusų žandarai sunaikino sunkiai gabenamų lietuviškų knygų ir laikraščių, sunku pasakyti, tik žinome, kad labai daug. Ir toje kovoje matome sutartinai dalyvaujant lietuvių inteligentiją kartu su liaudimi. Inteligentai rašė knygas, spausdino, leido laikraščius, o knygnešiai slaptomis per sieną gabeno ir čia, Lietuvoje taip pat slaptai platino žmonių tarpe. Taip brendo pamažu tautinė lietuvių liaudies sąmonė, kilo nors slapta švietimas ir susipratimas. Tiesa, daug tas mūsų tautai kainavo, bet ji rankų nenuleido, o ištvėrė kovoje už savo ateitį iki laimėjo. Galop rusų vyriausybė po ilgų mėginimų pamatė savo bejėgiškumą kovoje su lietuvių tauta, ir 1904 m. gegužės mėn. 7 d. panaikino garsųjį Kaufmano 1865 m. aplinkraštį ir tuo būdu buvo atgauta mūsų spaudos laisvė.

Aišku, kad taip trumpame straipsnyje negalima nupasakoti tų visų už spaudos laisvę kovų ir kančių nes tam reikėtų ištisų tomų. Bet bendrai pasakius, tas 40 metu lietuvių spaudos uždraudimo laikotarpis yra gražiausias mūsų tautos atgimimo istorijos lapas, kuriame kovotojų už laisvę vardai yra užrašyti aukso raidėmis ir juos tauta minės amžius.

Todel ir mes privalome juos tinkamai paminėti. Kaip ir kokiu būdu? Šiandieną nebe pamato daugelis lietuvių tvirtina, kad 1904 m. gegužės mėn. 7 d. yra nemažesnė šventė už 1918 m. vasario mėn. 16 d, nes spaudos laisvės atgavimas buvo iškovotas visos tautos jėgomis ir bendromis pastangomis. Todel ta diena musų atgimimo ir kultūros istorijoje yra minėtina. O juo labiau šiemet, kai sueina lygiai 25 metai nuo spaudos laisvės atgavimo.

Kiek teko patirti iš Nepriklausomos Lietuvos spaudos, tenai prie šios šventės jau pradėta ruoštis visu užsimojimu, nes iš tiesų laiko paliko nedaug. Tat, man rodosi, laikas ir mums, Rytų Lietuvos lietuviams laikas jau susirūpinti besiartinančia švente ir ne tik susirūpinti, bet imtis priruošiamojo darbo, o juo labiau, kad ta šventė, tos brangios kiekvieno lietuvio širdžiai sukaktuvės turi būti švenčiamos kuo iškilmingiau ir kuo plačiau. Tuo pasakymu noriu atkreipti domę ypač į provinciją, kuri turėtų tas sukaktuves taip pat priderančiai minėti.

Bet dabar kyla klausimas kaip ir kokiu būdu tinkamiau tas dideles sukaktuves, jubilejų paminėti? Čia ir yra visas sunkumas, nes sukaktuvių programos sudaryti iš kalno negalime, kadangi dar nežinome ar galėsime tą programą išpildyti ar ne. Tačiau, mano nuomone, jau reikėtų nors bendrais bruožais aptarti tas klausimas, kad jis neliktų pakabintas ore ir, kad paskiau nebūtų suruoštas trūko lūžo. Prie sukaktuvių minėjimo privalėtų ruoštis visų pirma kultūrinės mūsų organizacijos, draugijos, kuopelės, mokyklos ir tt. Imsime iš eilės Vilnių, kur veikia lietuvių kultūrinės organizacijos ir draugijos. Jau dabar laikas pradėti tuo dalyku rūpintis ir išdirbti iškilmių programa. Kiek blogiau yra su provincija. Bet ir ten juk veikia vienur mokyklos, kitur Ūkio Rteliai ir šv. Kazim. Dr-jos skyriai. Joms tat pravarčiausia ruoštis prie sukaktuvių prisitaikant prie vietos aplinkybių, nes kaip minėjau, šios sukaktuvės yra visos tautos šventė, kuri ypač čia, Rytų Lietuvoje, turėtų būti iškilmingai minima.

Gali dar kilti klausimas iš kur gauti medžiagos ir žinių apie spaudos draudimo laikus? Tiesa, knygų tuo klausimu yra parašyta nemažai, bet knygos ne visiems prieinamos del savo brangumo. Todel jau dabar reikėtų atatinkamiems asmenims paruošti pigią knygelę apie spaudos draudimo laikus ir patiekti joje kuo daugiausiai medžiagos, kuri galima būtų sunaudoti ruošiant iškilmes. Ir tas dalykas reikia pradėti vykinti jau dabar, nelaukiant pačių iškilmių, nes kaip minėjau prie jų Nepriklausomoj Lietuvoj ruošiamasi visu rimtumu, todel nereikėtų atsilikti ir mums, o juo labiau, kad pas mus lietuviška knyga ir laikraštis dar nevisur yra pasiekęs savo tikslą, dar daug kur jos ir jo lietuviai gyventojai nėra matę. O ta proga kaip būtų atatinkamiausias būdas sukelti lietuvių ūkininkų, o ypač mūsų jaunimo tarpe savosios kalbos ir kartu spausdinto žodžio pamylėjimą.

Taigi ruoškimės visi prie spaudos laisvės atgavimo minėjimo ir kartu ruoškime dirvą lietuviškajai knygai ir laikraščiui Rytų Lietuvos lietuvių visuomenėje.

R. Mackevičius

Iš Dūkšto mums praneša:

Išvedus gelžkelį išdygo prie stoties Dūkšto miestelis. Sena graži parapijos bažnyčia yra apie 3 kilometrus nuo jo. Paskutiniu metu į miestelį atsiuntė lenką kinigą, kuris lietuviškai visai nemoka; gal surazgalioja kelis žodžius; jis čia yra mokyklų kapelionas. Šis kunigas pradėjo rūpintis naujos bažnyčios statymu pačiame miestelyje. Kam tai daroma — mes visi gerai suprantame. Bet bažnyčios statymui reikia daug pinigų, o jų pas vietos lenkus ne per daug yra. Kad pritraukus žmones iš lietuviškų kaimų, šis kunigas žadąs, būk ir naujoje bažnyčioje *lietuvių kalba nebus užmiršta*. Bet mes jau gerai žinome, ką reiškia „nebus užmiršta". Jau mums buvo žadėta „neužmiršti" mūsų kalbos ir mokyklose, ir valsčiuose, ir paštuose, ir kitose įstaigose, bet apie pažadų ištesėjimą geriau jau nekalbėti: gali kiekvienas įsitikinti.

Tačiau Gurutiškio ir Drįskūnų sodžiai pasiduoda tiems paviliojimams ir žadą prisidėti prie lenko kunigo sumanymo. Bet ar žino jie, kiek priseis paskui mokėti? Ar jau turi jie taip daug pinigėlių, jei nori kitiems statyti bažnyčias? Aš nemanau, ir norėčiau juos perspėti: nesinerkite sau kilpos ant kaklo. Ar negeriau palikti patiems sumanytojams savo sumanymas įkūnyti? Tesižino jie sau! O mums gera ir senoje mūsų bažnytėlėje Dievas garbinti.

Senelis.

Dar apie šelpimo darbą N. Lietuvoje.

N. Lietuvos vyriausybė, kaip žinome, nukentėjusiems pernai nuo nederliaus sušelpti paskyrė 10 milijonų litų; šie pinigai skiriami pirkti sėkloms ir šis darbas pavestas patiems žmonėms atlikti — per Lietuvos Koperacijos Sąjungą. Pasirode, kad skirtų pinigų per maža, tai vyriausybė tam tikslui paskyrė dar 4 su puse milijonų litų. Kainos javams nustatytos *pastovios, bet geros*; tai padaryta todel, kad perkamiems javams pastatyti gana dideli reikalavimai: jie turi būti švarūs ir daigūs; be to norima užkirsti kelią spekuliacijai. Jau ir dabar pastebėta, kad nestinga perkupčių, kurie tikėdamiesi pavasarį aukštesnių kainų, supirkinėja javus. Vyriausybė juos ir uerangius ūkininkus perspėja, kad to nedarytų, nes pamėginus kelti javų kainas ji įleis javų iš užsienio, ir tokiu būdu neduos piktos valios žmonėms pasinaudoti kitų nelaime.

Gal ir Vilniaus kraštas susilauks.

Pernai metais nuo nederliaus nukentėjo ir Vilniaus kraštas, ypač jo šiaurinė dalis. Dabar skaitome lenkų laikraščiuose, kad Varšuvos seime atkreipta domė į šių vietų liūdną būklę ir raginama griebtis šelpimo darbo. Ir taip vyriausybės šalininkų atstovai (juos vadina trumpiau bebekais) įnešė seiman tokį sumanymą:

1) duoti 4 milijonus auksinų badaujančių išmaitinimui, 2) paskolinti 4 milijonus auksinų javų sėkloms ir 5 milijonus kaupiamųjų augalų sėkloms pirkti, 3) sumažinti nuošimčius nuo užtrauktų valstybės bankuose paskolų ir nuo atidėtų mokesčių valstybei (kam dar taikoma? *Red.*), 4) papiginti pašaro, javų ir kaupiamųjų augalų pervežimą gelžkeliais, 5) pradėti valstybinių kelių tiesimo darbus, meljoraciją ir ypač paskubinti Drujos—Voropajevo gelžkelio tiesimą.

Herbertas Huveris jau prezidentas.

Pereitą pirmadienį, kaip jau nekartą buvo rašyta, naujai išrinktas Jungtinių Šiaurės Amerikos Valstybių prezidentas Herbertas Huveris pradėjo eiti savo pareigas.

Tą dieną iškilmingai buvo įvestas Baltuosna Namuosna (Prezidento rūmai). Prieš tai sulig senovės tradicijų prisiekė Amerikos konstitucijai parlamento narių akivaizdoje. Iškilmėse dalyvavo nesuskaitomos žmonių minios, ir kaip praneša laikraščiai, tą dieną Vašingtono miestas negalėjo sutalpinti savyje atvykusių iš visos Amerikos svečių. Prisiekus konstitucijai, Huveris per radio pasakė į visą tautą kalbą.

Naujai prezidento sudarytas ministerių kabinetas susideda beveik iš vienų Huverio patikimų draugų, kurių daugumas iki šiol plačiame pasaulyje visai ir nežinomi. Tas aiškinama visų pirma tuo, kad Huveris patsai vadovausis visam politiniam krašto gyvenimui.

Buvęs Amerikos prezidentas Kulidžas išvyko į savo gimtinę, kur užsiims advokatūra.

Politinė apžvalga.

Lenkijoje labai daug triukšmo padarė maršalo Pilsudskio pasakytoji kovo 1 dieną Varšuvos senate kalba. Visa jo kalba buvo nukreipta prieš Varšuvos seimą, kurs buvo jam nedidelę sumą nutraukęs iš sąmatos. Maršalas Pilsudskis pasakė, del ko jo karo ministerija nesiuntusi savo atstovo į seimą. Pakalbėjęs apie kariškių garbę ir parodęs daug tuo klausimu jautrumo, jis apkaltino buvusius prieš jį Lenkijos karo ministerius vogimuose ir girtuokliavime su seimo atstovais ir net meilužėmis. Pavadino buvusius biudžetus „linksmais biudžetais". Kariuomenei skirtus pinigus ministeriai ir seimo atstovai aikvodavę biudžetiškai, seimiškai ir ministeriškai. Toliau, pakalbėjęs apie „kopustus su žirniais" karo ministerijos sąmatoje, pasiskundė, kad Lenkija dabar esanti šnipų šalis. Jis jaučiąs šnipų akis ir nepriklausomoje Lenkijoje, tame šnipų rajone jo gyvenimas esąs toks pat, kaip seniau buvęs, kaip jį persekioję šnipai, kaip šunes. Tai del tokios Lenkijos padėties ir visų tų „kopustų su žirniais" turįs nevirškinimo ligą. Daugiausia, matyt nesuvirškinamas yra Varšuvos seimas. Taigi tas seimas po taip jam užgaulingos kalbos artimesniame savo posėdyje iškėlė reikalą patraukti atsakomybę tuos ministerius ir seimo atstovus, kurie vogę valstybės pinigus, pareikalavo iš ministerių kabineto pirmininko ir teisingumo ministerių pranešti, kokie ministeriai ir seimo atstovai taip prasikaltę, prikišė karo ministeriui, kad karo ministeriais buvę kariškiai, tai jis dabar galįs juos suimti ir patraukti atsakomybėn. Tuo būdu seimas sau padarytus priekaištus nori nuversti prieš tų priekaištų autorių ir spirte spiria jį nelaikyti paslaptyj prieš valstybę nusidėjusių žmonių. Jau tuojau po tos prakalbos senatorius Andrius Strugas pareiškė savo nusistebėjimą. Joje mato įsivyravusią madą, kuri esanti lenkų karininkų tarpe, butent: pajuokti demokratus. Ir jeigu būtų konstitucijos projektas priimtas, kurs beveik 100 tūkstančių kariškių duoda galimybės dalyvauti rinkimuose ir rinkimų agitacijoje, tai tegul, tarė Strugas, konstitucijos projekto autoriai žino, kad jie pirmieji armiją traukia į vidaus politiką. Demokratams esą nesunku prieiti prie kariuomenės, bet ligšiol del jos sveikatos to nedarydavo.

Varšuvos seimas baigia svarstyti valstybės biudžetą ir prasidėjo kalbos del Lenkijos konstitucijos pakeitimo. Atrodo, kad valdžios šalininkų patiektas naujos konstitucijos projektas bus atmestas. Užsienio reikalų ministeris išvažiavo jau į Tautų Lygos posėdžius. Labai lenkai yra susirūpinę tautinių mažumų klausimais, kurie bus iškelti kovo mėn. Tautų Lygos posėdžiuose. Teks jam vėl susidurti su klausimu del susisiekimo su Lietuva. Šį kartą p. Zaleskis turės prieš save Lietuvos atstovą p. Zaunių.

*

Olandijos laikraščiai paskelbė slaptą prancūzų ir belgų karo sutartį, nukreiptą prieš Vokietiją. Toji naujiena nustelbė Vakarų Europoje visas kitas naujienas. Labai ta sutartimi susirūpino: prancūzai, vokiečiai, belgai ir anglai. Anglų viešoji nuomonė susidarė tokia, kad jeigu iš tikrųjų tokia sutartis buvo padaryta, anglai nuošaliai laikytųsi nuo visų Pareinės klausimų. Belgai su Prancūzais vadina tą sutartį pramanyta, gi olandų laikraščio redaktorius, kurs pirmas paskelbė tą sutartį, žada sutarties originalą įteikti Tautų Lygai. Vokiečių tautininkai griežtai reikalauja nuo savo ministerio Stresemano nedalyvauti Tautų Lygos posėdžiuose, kol paaiškės sutarties klausimas.

*

Vokiečių kancleriui Mileriui nepasisekė sudaryti vyriausybės didžiosios partijų koalicijos pamatais. Del Tautų Lygos posėdžių ministerių kabinetas laikinai pasiliko, bet jo dienos suskaitytos. Prūsai ligšiol dar nepadarė konkordato ir laukia iš Romos atsakymo.

*

Prancūzai kovo 2 d. priėmė Kelogo paktą. Parlamente 570 atstovai balsavo už paktą ir tik 12 — prieš. Po Briando taikingos prakalbos parlamentas atsistojo ir gausiai plojo Briandui.

*

Anglijoje jau rimtai ruošiasi prie vasaros parlamento rinkimų. Liberalų vadas Loyd Georges būsimųjų 500 kandidatų į parlamento atstovus susirinkime griežtai peikė dabartinę Anglijos politiką. Europos politikoje Anglija anot jo žodžių pasidarė lyg Prancūzijos vasalas t. y. priklausoma nuo prancūzų. Artimoje ateityje Anglija turinti žengti savo keliu. Tai kalbai minios priplojo. Reikia čia pažymėti, kad Loyd Georgas yra ir lenkams priešingas. Sulig iš Maskvos gautų žinių anglai patylomis pravedę didžiausį gelžkelį iš Indijos per Mesopotamiją, Suecą, Egiptą, buvusias vokiečių kolonijas Afrikoje iki pat Kapštadto Pietų Airikoje. Tuo būdu anglai ne tik Indijos vandenyne, bet ir visus Indijos vandenyno pakraščius padarė nuo savęs priklausomus.

*

Turkijos prezidentas Kemalis gavęs iš įvairių Azijos kraštų daug prašymų eiti pagelbon Afganistano karaliui Amunulai, kurs norėjęs tokias pat reformas pravesti Afganistane, kokias Kemalis yra pravedęs Turkijoje.

*

Bavarijos ginčas su Prusais paaštrėjo. Bavarijos atstovas Berlyne Prageris vienam Amerikos laikraštininkui pareiškė, kad bavariečiai niekuomet nesuprūsėsią. Prageris dabar atšaukiamas iš Berlyno. Jis silpnai gindavęs Bavarijos reikalus. Bavarijoje didėja skaičius norinčių susidėti su Austrija. Čia reikia turėti galvoje, kad Bavarijos vokiečiai yra katalikai, gi Prūsuose vadovauja protestantai.

*

Latvių vyriausybė susirūpino parduodamomis Latvijoje kitų kraštų prekėmis. Daugiausia įvežama iš Vokietijos. Tuo būtu daug latvių pinigų plaukia kitur. Rygoje plačiai varoma agitacija nepirkti svetimų dirbinių. Ar nebijoma čia ir Varšuvos tandetos, kuri, padarius sutartį su lenkais, pradėjo Latvijon plaukti?

*

Baltijos jūra su savo Botnikos, Suomių ir Rygos įlankomis užšalo. Pietinė dalis dar neužšalo, bet pakraščiai ir čia daug kur užšalo. Jūra yra atkirsta nuo Vokiečių jūros, nes užšalo Kilės kanalas ir Danijos pakraščiai. Dalinai užšalo ir Gedainės uostas. Lenkų Gdynia visiškai užšalo. Klaipėdos uostas ligšiol dar neužšalęs.

*

Italijos fašistai kviečia savo didžiąją tarybą, kurioje bus kalbama apie Vatikano ir Italijos sutartį ir bus galutinai nustatyti fašistų kandidatai Italijos parlamento rinkimams.

*

Čekoslovakijoje iš ministerių kabineto išėjo Hodža ir slovakas Gazikas. Hodža tiek turėjęs įtakos, kad manyta, jog bus jis prezidento Masariko įpėdinis. Dabar del Hodžos palankumo vengrams jo kariera pasibaigusi.

*

Belgijoje suimta A. Heine, kurs prisipažinęs, jog olandų laikraščio paskelbtą sutartį sufalsifikavęs (padirbęs), kad pardavus vokiečiams. Tuo būtu belgai su pranaūzais nori išbristi iš keblios padėties.

*

Vengrijoj atstovų pasitarimas su Rumunijos atstovais San Remo atidėta keletui savaičių. Derybos einančios ramiai ir daugeliu klausimų rumunai su vengrais jau susitarę.

*

Rusijoje vis nėra duonos. Jau senai daugelyje Rusijos miestų buvo duonai pirkti įvestos korčiukės. Nuo kovo 15 d. įvesią korčiukės ir Maskvoje. Korčiukes duonai pirkti duosią tik „darbo žmonėms". Kiti galės pirkti duonos laisvai už daug didesnę kainą. Vasario m. 21 d. Maskvos komunistų žandarai uždarė šv. Petro ir Povilo cerkvę ir cerkves prie Ustingatvio. Jose padaryta komunistų jaunuomenei klubai su restoracijomis. Stinga Maskvoje žibalo ir popieriaus.

*

Amerikos Jungtinių Valstybių naujasai prezidentas Huveris kovo 4 dieną pradėjo eiti prezidento pareigas. Pirmoje savo prakalboje jis ketino reformuoti teismus, peržiūrėti alkolio pardavinėjimo uždraudimo reikalą sąryšy su nepagarba įstatymams. Pasaulinės taikos klausimu pasisakė už naują ekouominį, visuomeninį ir politinį pasaulio pertvarkymą, šalinant jėgos panaudojimą iš tarptautinių santykių. Pasisakė būsiąs Tarptautinio Tribunolo šalininku. Paskelbta jo naujieji ministeriai. Vieton Kelogo užsienio ministeriu bus H. Stimsonas.

*

Meksikoje kilo didelė revoliucija. Revoliucijonierų priešaky atsistojo generolas Aguirre. Eilė miestų jau revoliucijonierių rankose. Didelė Konoros apskritis su kariuomene prisidėjo prie revoliucijos. Jie norėtų prezidentu turėti generolą Vanezuela. Meksikos naujas prezidentas, buvusio Calleso draugas, Portes Gilis paskyrė Callesą karo ministeriu. Jis tikisi revoliucijonierius numalšinti. Revoliucijonieriai paskelbė tikybų laisvę. Katalikai ligšiol laikosi nuošaliai.

Kas skaito „Vilniaus Rytojų", tas viską žino, todel kiekvienas turi skaityti.

Mokytojų žiniai.

Vilniaus Kuratorija šiais metais balandžio mėn. pradžioje ruošia nekvalifikuotams mokytojams egzaminus. Prie egzaminų bus prileisti valdiškų ir privatinių mokyklų mokytojai, bet tik tie, kas mokytojauti pradėjo prieš 1926 m. saplių mėn. 1 d. dieną. Privatinių mokyklų mokytojai turi išgauti iš inspektoratų pareiškimus, kad yra patvirtinti. Prašymus reikia siųsti Vilniaus miesto inspektoratui. Kas egzaminus laiko pirmą kartą, tas privalo prie prašymo pridėti gimimo metrikus, savo gyvenimo aprašymą, gydytojo liūdymą, „mokytojo lapo" nuorašą ir vieną fotografiją. Prašymai privalo būti atsiųsti ligi 1929 m. kovo mėn. 29 d. Kartu prie prašymo reikia dar pridėti mokestis už egzaminus: iš vienos grupės — 10 auks., iš dviejų — 15, iš trijų — 20 ir iš keturių ir daugiau 25 auks., už artistinę — tekninę grupę mokama 15 auks., pinigai ir gi reikia prisiųsti Vilniaus m. inspaktoratui be jokių sumažinimų.

Egzaminai eis šia tvarka:

Balandžio 9 d. — metodika pedagogika raštu, Balandžio 10 d.— humanistika ir metodika su padegogika žodžiu, Balandžio 11 d. — rankų darb. praktika, Balandžio 12 d. fizika matematika ir geografija gamta žodžiu, Balandžio 13 d. — dainybos, gimnastikos, paišybos ir rankų darbų teorija.

Prašymo pavyzdys palieka tas pats, kuris buvo paskelbtas pernai.

Mūsų pradžios mokyklos.

Vilniaus krašte lietuviams gyventojams tenka susidurti su šešių rūšių pradžios mokyklomis. Veikia čia: 1) plačiai žinomos lietuviškos „Ryto" mokyklos, 2) valdiškos grynai lenkiškos mokyklos, 3) valdiškos mišrios — lietuviškos lenkiškos mokyklos, 4) valdiškos lietuviškos(?) mokyklos, 5) privatinės lenkų „Macierzos Szkolnos" mokyklos ir 6) pačių tėvų laikomos slaptos mokyklos.

Iš tokio mūsų pradžios mokyklų paskirstymo jau lengva suprasti, kaip sunku yra sodiečiams pasirinkti sau mokykla.

Kol vyriausybė po karo mažiau rūpinosi versti tėvus prie vaikų mokymo ir kol „Rytas" lengviau galėdavo sodžiuje stegti savo lietuviškas mokyklas tėvams būdavo lengva pasirinkti sau mokykla. Kur žmonės daugiau buvo susipratę, ten pasirūpino įsisteigti „Ryto" lietuviškas mokyklas ir ligšiol apsigynė nuo bausmių ir kitokių nemalonumų. Kur tėvai „Ryto" mokyklų negynė ir neįsteigė, ten veikiant įstatymams apie mokymo prievartą, įsikuria kitų rūšių pradžios mokyklos. Juo sunkesnė darosi padėtis, kad iš „Ryto" vis dažniau tenka užgirsti, kad jam stinga lėšų mokykloms steigti ir vis mažiau turi mokytojų, kuriuos valdžios atstovai tvirtintų. Mokytojų Seminarija uždaryta, iš gimnazistų nedaug eina į mokytojus ir juos vis sunkiau inspektoratai tvirtina. Tuo būdu reikia atvirai pažiūrėti į mūsų mokyklą ir jos likimu gyviau pačiai visuomenei susirūpinti.

Rodos, jau ne kartą lietuvių spaudoje buvo pažymėta, kad Vilniaus ir Švenčionių „Rytai" abudu krūvoje turi nedaugiau 200 trimis ar keturiais skyriais pradžios mokyklų, o reiktų Vilniaus krašto lietuviams mažiausia keturius ar penkius kartus tiek mokyklų. Savaimi suprantama, kad privatinei švietimo draugijai taip didelė našta yra nepakeliama Juk vyriausybė, imdama iš žmonių mokesčius švietimo reikalams, lietuvių privatinių švietimo ir kultūros organizacijų medžiagiškai nerėmė ir nėra vilties, kad kada nors pradėtų remti.

Taigi daugumoje vietoje tėvai tenkinasi valdiškomis mokyklomis. Kur žmonės geriau susipratę, ten išreikalauja sau tinkamesnius ir lietuviškai mokančius valdiškus mokytojus ir pridaboja juos, kad mokykloje mokytų jų vaikus bent ne mažiau lietuviškai, kaip lenkiškai. Labai retai pasitaiko tarp valdiškų mokytojų gerų lietuvių arba ir lenkų tikrų demokratų, kad lietuviškame sodžiuje sudaro valdiškas lietuviškas mokyklas, bet tai tik išimtis, pavieniai atsitikimai. Dažnai net lietuviškiausiose parapijose, kaip Linkmenys, Kaltinėnai, Palušė, Valkinykai, Marcinkonys nebėrasi tokių mokyklų. Dažniausia lietuviškuose sodžiuose steigiama mišrios lietuviškai-lenkiškos mokyklos. Jose mokytojai gana dažnai nemoka lietuviškai susikalbėti, arba ir mokėdami nenori lietuviškai kalbėti. Tokios mokyklos vis labiau plinta.

Kur žmonės yra tamsūs ir nesusipratę tautiškai, ten veikia lenkų privatinės „Macierzos Szkolnos" mokyklos. Jose lietuviškai draudžiama mokyti; vaisiai gi žinomi. Nuo „Macierzos Szkolnos" mokyklų žmonės lengvai galėtų apsiginti, kad žinotų, jog tokių privatinių mokyklų sodžius turi teisę nepriimti ir į jas savo vaikų neleisti. Taip pat tose vietose, kur gyvena lietuviai daugumoj ir jų valdiškoje mokykloje nemokinama vaikų lietuviškai, tėvai sulig įstatymų turi teisę iš inspektoratų reikalauti mokslo lietuviškai ir, jeigu to neduodama, gali skųstis aukštesnei instancijai ir atsisakyti savo vaikus jon leisti. Patys žmonės tos teisės nesugeba ir nemoka ginti, tai žymesnėms lietuvių įstaigoms reikėtų pradžios mokyklų klausimu labiau susirūpinti ir padėti tėvams — sodiečiams jų teises tautiškai mokyklai ginti palaikyti.

Juk slaptas mokymas darosi vis sunkesnis ir įstatymai apie vaikų mokymo prievartą šiaip ar taip privers tėvus leisti savo vaikus į pradžios mokyklas. Kai lietuviškųjų mokyklų bus maža arba vietomis visai nebus, aišku teks vaikai leisti į svetimas mokyklas.

Tuo opiuoju klausimu visiems Vilniaus krašto lietuviams be politinių pažiūrų skirtumų reikia labiau susirūpinti ir išvien ginti lietuvių kalbos teises pradžios mokyklose.

— p —

VALSTYBĖ.

Tenka vis dažniau laikraščiuose skaityti apie valstybių konstitucijų keitimus, apie perversmus valstybėse ir apie naujų valstybių atsiradimų. Kiekvienam piliečiui reikia dalyvauti valstybės gyvenime, ar jis to norėtų, ar net nenorėtų.

Čia nors trumpai pasistengsiu duoti žiupsnelį žinių,kaip į valstybę žiūri katalikai.

Valstybė yra nepriklausoma organizuota visuomenė, turinti savo žemės plotą ir savo aukščiausios valdžios vedama siekianti bendro tikslo. Ar valstybės atsiradimas priklauso vien tik nuo žmonių valios? ar ji yra būtinas gamtos reiškinys? ar žmonės kitaip gyventi negalėtų?

Senovės poetai ir kaikurie mūsų gadynės mokslininkai kaip Hobes'as, Ruso ir kiti mėgino įrodyti, kad senovėje žemėje buvę vien laukiniai žmonės. Anot jų, tuo metu jokios valstybės nebuvę. Savo išrodinėjimų jie istoriniais faktais bet gi neparėmė.

Priešingai, visur žmonės gyveno ir gyvena atskiromis krūvomis, sudarydami didesnes ar mažesnes visuomenes. Jau senovės galvočiai pastebėjo, kad „žmogus yra visuomeniškas gyvis". Nežiūrint įvairiausių papročių, tikybos ir ūkio perversmų ir revoliucijų, visada žmonės susijungia valstybėse ir be jų apseiti negalėjo ir negali. Keičiasi valstybių sienos, jų valdovai, monarchijos darosi respublikomis ir atvirkščiai, dažnai pasikartoja sumišimai, bet vienai valstybei sugriuvus, atsiranda kita. Tokios padėties negalima kitaip aiškinti, kaip tik taip, jog Dievas žmonių prigimčiai įskiepijo nepanaikinamą palinkimą gyventi valstybėje. Delto ir katalikai sako, kad valstybė tai ne pačių žmonių padaras, bet su visu būtinumu plaukia iš žmogaus prigimties, kurią yra žmogui davęs Dievas ir todel Jis yra visų valstybių Kūrėjas. Jis tai žmones pastatė žemėje tarp daugelio tokių reikalų, kurių žmogus pats vienas be kitą pagalbos negalėtų patenkinti ir nuveikti.

Kaip apie valstybės pradžią, taip ir apie valdžios atsiradimą yra įvairiausių nuomonių. Katalikui yra aišku, kad jeigu Dievas yra valstybės kūrėjas, tai nuo Jo ir valdžia paeina. Nuo žmonių pareina išrinkti ar paskirti tą ar kitą valdžią valstybei, bet pačią valdžią ji gauna iš Dievo; delto šv. Raštas sako: *„Nėra valdžios kaip tik iš Dievo, kurios gi yra, jos Dievo įstatytos"*.

Savaimi suprantama, kad reikia skirti bendra valstybės ir valdžios sąvoka nuo tos ar kitos valstybės formos ir tų asmenų, kurie stovy valstybių priešaky. Kiekviena *teisėta* valstybių valdžia yra iš Dievo ir jos reikia klausyti. *„Kas priešinasi valdžiai tas priešinasi Dievo sutvarkymui"* — mokina apaštalas šv. Povilas (Rom. 13. 1).

Prieš tironų valdžią visuomenė gali kelti balsą ir net sukilti, jeigu yra tikros vilties jungą numesti ir jeigu kraštui iš kovos su tironais negręsia didesni nuostoliai, kaip nuo jų valdymo.

Kai kada del valstybės labo reikia net uzurpatorių ir okupantų klausyti, kol jie vaduojasi savo valdyme, kiek galima apie jos pasakyti, teisingumu ir visuomenės gerove. Vienok, pradėjus teisėtai valdžiai prieš juos kovą, visi valstybės piliečiai privalo palaikyti ir remti teisėtą valstybės valdžią, jeigu tik yra vilties kovą laimėti.

Paduodami čia tik keletą minčių apie valstybę ir valdžią, turime pabrėžti, kad šale Dievo įskiepyto žmonių prigimčiai palinkimo ir reikalo tverti valstybes ir klausyti vyriausios valstybėje valdžios, nemažiau turi reikšmės valstybių kūrime ir valdžių susidaryme pačių žmonių valia, kuri, kaip rodo valstybių istorija, priklauso nuo daugelio visokių gyvenimo sąlygų. Kokių pareigų valstybės turi, teks pakalbėti kitą kartą.

Katalikas.

„Laimingas vienuolynas". Šiam vyrų vienuolyne, kuris pastatytas Prancūzijoje prieš 900 metų, per visą tą laiką neatsilankė nė viena moteris ir tik pernai paslaptingi jo rūmai susilaukė ekskursančių.

Del „Dzien. Wil," puolimų.

„Viln. Ryt." 7 numeryje mes paminėjome „Dz. Wil." Drujos Marijonų puolimą tik už tai, kad jie patenkina katalikų reikalus ir ne lenkų kalbą. Taipogi mes nurodėme ir tai, kokių priemonių „Dz. Wil." mokina griebtis, kad tik sutrukdžius gerą vienuolių darbą. Mes atsukome tos pačios lazdos kitą galą: patarėmė ir lietuviams stropiai daboti, kad neleistų nieko keisti bažnytinėj tvarkoj be vyskupų susirinkimo sutikimo ir siųstų skundus Ryman, popiežiui jei tokie pakeitimai atsitiktų; kartu mes pabrėžėme, kad „Dz. Wil." rūpi ne teisybė, bet tik lenkų kalbos tradicijų palaikymas.

Tatai labiausiai ir nepatiko „Dz. Wil.", nors apie tai, žinoma, neprasitarė. Šis laikraštis 49 Nr, išdrožė ilgą pamokymą del pavartoto mūsų išsireiškimo „lietuviškas bažnyčios charakteris" (nuduoda, vargšas, nesuprantąs mūsų minties), apipylė pamazgomis lietuvius kunigus, skubotai ir šališkai nušvietė nuotykius prieš ir po 1905 m. Vilniaus krašto bažnyčiose ir aiškiausiai pasisakė, kad „po 1925 m. atsikvėpė ir liaudis ir bažnyčia ir šiandien naudojasi nepasenėjusiomis teisėmis vartoti savo kalbą bažnyčiose". Iš šių žodžių galima spręsti, kas rūpi šiam laikraščiui: nesantaika ir rietenos bažnyčiose ir grąžinimas tai, kas buvo prieš 1905 m. — lenkų kalbos tradicijų palaikymas. O ar teisinga buvo tvarka prieš 1905 m. ir ar duosis susipratęs dabar tautiškai ne lenkų gaivalas vedžioti save už nosies, — tai jam visai nerūpi.

Tai tiek mes norėjome pasakyti del „Dz. Wil." naujų puolimų. Ko verti jo visi asmenų puolimai, geriausiai parodo tilpęs „Viln. Ryt." 9 Nr. kun. P. Kraujalio laiškas. Tikimės, kad ir J. E. vyskupas Michalkevičius savo tylėjimu neparems taip sunkaus kitiems lietuviams kunigams pramanyto kaltinimo del jo išvežimo Bolševijon. Čia Vilniuje bendrai priimta, kad jokis save gerbiąs laikraštis su „Dz. Wil." nesiginčija, nepolemizuoja. Ir mes taip darome. Užgautiems asmenims, jei jie tik panorėtų atsakyti, mielu noru pavesime savo laikraščio skiltis.

— Turkija prisidėjo prie Litvinovo protokolo.

— Vokiečius kaltina, kad jie Didžiojo karo metu mėtė bombas su maro ligos bacilomis; vokiečiai tai užgina.

— Ženevon išvažiavo Briandas, Čemberlainas ir Stressemanas; be jų Tautų Lygos posėdžiai, matomai, negali apseiti.

— Tautų Lygoje šiais metais mažumų klausimas bene svarbiausias; jau dabar tuo klausimu yra susirūpinusios tos valstybės, kurios turi pas save ne maža mažumų.

— Bordo mieste (Prancūzijoje) streikuoja darbininkai ir daro demonstracijas; jie panorėjo išvaduoti du suimtuosius ir kilo muštinės su policija: policija darbininkus išvaikė.

— Anglijoje siaučia influenza; jau mirė 1764 žmonės; viename Londone mirė daugiau 400 žmonių.

Popiežiaus valstybė.

Italų laikraštis „Corriere d'Italija" paduoda, kas sudaro Vatikano valstybę.

1. Vatikano valstybei, kurioj Apaštalų Sostas turi visiškai nepriklausomą valdžą, priklauso: dabartinis vatikanas (popiežiaus rūmai), šv. Petro bazilika ir visa didelė aikštė, sodai ir žemės plotas tarp popiežiaus sodų ir Rymo sienų iki šv. Mortos viešbučio.

2. Be to su iš Italijos valstybės išskyrimu prijungta Laterano bazilika ir rūmai su Santa Scala, Š. Marijos didžioji bazilika ir šv. Povilo baziliko už mūrų, Castel Gandolfe rūmai, Dataria, Cancellaria, Propaganda Fide, šv. Kalikslo katakumbės už Tibero, Convertendi, šv. Officium, Romos vikariatas ir visas nekilnojamasisi turtas tarp Cavalleggieri, šv. Petro aikštės Borgo Santo Spiri ir Sianielo galo. Čia randasi jėzuitų namai ir daug kolegijų.

3. Pie popiežiaus nekilnojamojo turto italų priklausomybėje be teisės apkrauti mokesčiais ir nusavinti priklauso: Popiežiaus Grigaliaus universitetas, Biblijos institutas, rūmai prie Dvylikos apaštalų, šv. Andriaus ir šv. Karoliaus bažnyčių, Krikščionių arkeologijos institutas, Rytų institutas, Lombardijos seminarija, rusų kolegija, šv. Apolinaro rūmai su bažnyčia, namai dvasiškiems pratinimams.

Iš to matome, kad visame Ryme daug vietų grąžinta popiežiams.

FOTOGRAFAS.

Kadangi jie atrodė neturtingi, o jų visi baldai buvo sukrauti rankiniame vežimėlyje, tai iš jų buvo pareikalauta išankstc užsimokėti už buto nuomą. Nusisamdė jie butą dar tebekvepiantį šviežiomis kalkėmis, penktame aukšte naujai pastatyto namo, didžiulėje naujai išvestoje gatvėje, kur dar tebebuvo pilna smėlio, žvyrjaus ir kalkių ir nemaža tuščių vietų, aptvertų lentomis. Trys mažučiai kambarėliai dar tebekvepėjo nebaigtais džiūti dažais; saulė, aukštesnių namų nekliūdoma, bertė bėrė pro langelius savo žerinčią šviesą. Dirbtuvėj buvo didžiulis langas, panašus į uždangalą, kuriu daržininkai ankstyvu pavasariu, kol nepraeina šalnos, pridengia inspektus, kad per naktį nesušaltų daržovės. Ties viena siena stovėjo nedidelė, juoda, geležinė prūsiška krosnelė, o prie jos krepšyje nedaugelis anglies, kuria bus pakurta krosnelė tik tada, kai ateis žmonių fotografuotis. Sienos buvo nukabintos šeimynos fotografijų: tėvas, motyna, trejetas vaikų, susėdusių, stovinčių, susikabinusių, ir kiekvienas skyrium, įvairiomis galimomis pozomis; be to dar keletas atvaizdų parodančių miesto paminklus arba gražius kalnų apylinkių reginius. Visa tai dar atsiliko nuo tų laikų, kai jie buvo turtingi, ir kai tėvas tik iš pamėgimo užsiimdavo fotografija. Bet dabar, susmukus gyvenimui, tėvas nemokėdamas kitoniško amato dirbti, buvo prisuogtas *) paversti amatu tą užsiėmimą, kuriame kitkart tik šventadieniais ieškodavo pasismaginimo

Aparatas, į kurį vaikai žiūri su baime ir nusistebėjimu, užima garbingiausią vietą dirbtuvėje; visai naujintėlis, kaip nuo adatos, žibąs vario apkaustalais, ir iškiliais skaidriais stiklais, atrodė pats vienas turįs paglemžęs visą prabangą, visą įstaigą nedideliame ir skurdingame bute. Kiti baldai buvo seni, aplūžę, kandžių apėsti ir labai neskaitlingi. Motyna — apsivilkusi nudėvėta šilkine, suknele, jos plaukai — papošti lopu karunkėlių, ji sėdi prie kasos, į kurią niekas neateina užsimokėti. Bet tėvas su gražia menininko kepuraite ir šilkiniu pusiašvarkiu stengiasi rodytis patenkinamai gyvenančiu miestelėnu. Po šitais pažybio skarmalais, su didele iškilia kakta, su gražia, pilna svajonių, galva, su meiliomis akimis atrodė esąs žmogus šviežias, kaip ir jo aparatas. Ir kaip jis nerimsta, tas nelaimingas žmogus! Kas do gyvumas jo judesių! Kaip jis rimtai visko imasi! Tik reikia girdėti, kaip jis sako vaikams: „Nedrįskit eiti į tamsujį kambarį!" Tamsusis kambarys!.. Tartum tenai sėdėtų kokia laumė... Bet sielos gelmėje nelaimingasis labai ir labai susirūpinęs. Apmokėta butas, malkos, anglis, o kasoje nė skatiko pinigų. Jei niekas neateis fotografuotis, jei atvaizdu parodėlė po stiklu, pakabinta apačioje prie durų, nėveino praeivio neatkreips dėmesio, tai ką šį vakarą bevalgys mažyčiai?.. Pagalios visa viltis Dievuje. Įrengimas jau pabaigtas. Nieko nereikia pertaisyti, perdirbti. Betrūksta tik norinčių fotografuotis.

Taip praeina jiems valandos laukimo ir baimės. Tėvas, motyna, vaikai, visi sustoję balkone žiūri į gatvę. Tarp taip daugelio svieto, beslankiojančio šaligatviais; turi rastis, po velnių nors vienas, kuris panorės nusimti savo atvaizdą. Bet ne. Žmonių minios nueina pro šalį. Niekas nesustoja. „Tačiau žiūrėkit, štai vienas ponas sustojo prie atvaizdų parodėlės, atrodė, kad jam bus patikę mūsų atvaizdai, jis patenkintas, jau rengiasi lipti pas mus". Nudžiugę vaikai jau siūlos pakurti krosnelę.

— Dar palaukite, sako jiems atsargi motyna.

Ir kaip ji išmintingai pasielgė: ponas nuėjo toliau savo keliu. Jau valanda, jau dvi valandos kaip jie tebestovi balkone.

Oras niaukiasi. Darosi debesuota. Tačiau tokioje aukštybėje dar begalima daryti puikūs atvaizdai. Bet kam čia veltui burną aušinti, kad niekas neateina? Kiek neramumo, kiek apviltų džiaugsmų, kiek girdėta žingsnių visai artie prie durų, bet paklausęs, benegyvenąs čia jo pažįstamas, nieko daugiau nepasakęs išėjo. Taip belaukiant veidai ištiso, akys pasruvo ašaromis.

— Tai negalimas daiktas, sako tėvas, benebus kas nuplėšęs nuo atvaizdų parodėlės? Eik, mažyti, pažiūrėk!

Bet vaikas tuojaus sugrįžta nusiminęs. Parodėlė kabo savo vietoj, bet taip tartum jos visai tenai nebūtų. Niekas nekreipia į ją dėmesio.

Jau lynoja. Lietaus lašai barškina į dirbtuvės langą, tartum, norėdami pasityčioti iš nelaimingųjų.

Gatvė pasidarė juoda nuo išskėstų skėčių. Mūsų nelaimingieji eina iš balkono vidun ir uždaro langus. Vaikeliams darosi šalta, bet krosnelės nekurena, nes jau paskutinis malkas **) anglies. Bendras nusiminimas. Tėvas vaikščioja dideliais žingsniais,

*) priverstas.

**) truputis, nedaug.

Apie Gardino miestą.

„Kur. Warsz.“ Nr. 61 įdėjo ilgesnį straipsnį „Ant Nemuno“. Jame aprašomas daugiausia Gardino miestas. Žiemą jis gražiau atrodąs, bet yra didelio pavojaus, kad, sujudėjus Nemuno ledams, bus nuneštas žemas miesto tiltas. Gardino miškuose esą sniego per metrą gilumo. Šiemet bent keturius kartus iškritę sniego daugiau, kaip kitais metais. Pavasarį upės gali parodyti tai, ko dar niekas nematė. Tiesiog žmonės bijo tvano. Labai šią žiemą nukentėję Gardino girių žvėrys ir paukščiai. Tūkstančiai paukščių sušalę, bet ir žvėrių šimtai radę „baltą mirtį“. Giriose užtinkama labai dažnai sušalusios negyvos stirnos ir briedžiai. Laukuose po snieguušpustyti guli sušalę kiškiai. Užtat įsigalėję ten vilkai. Būriais siaučia visur, darydami daug nuostolių. Jie leidžiasi giliai Lenkijon medžioti ir jau net Bidgoščą pasiekę. Po tokios įžangos apie Gardino žiemos naujienas „Kur. Warsz.“ korespondentas rašo apie Gardino praeitį. Jis čia naudojasi Gardino muziejaus vedėjo, p. I. Jodkovskio nurodymais ir jo parašyta knygute apie Gardino ir jo apylinkių praeitį.

Taigi rusų spėliojimai, kad Gardino miestą ikūręs rusų kunigaikštis Vladimiras Didysis po savo kovų čia su lietuviais ir jotvingais, esą visai klaidingi. Tiesa, viena rusų Ipatjevo kronika mini kunigaikštį, Dovydo sunų Vsevolodą, kurs XII amžiuje Gardiną valdęs, bet jau XI šmtmetyje Gardinas buvo buvęs tai lietuvių, tai jotvingų rankose. Pirmykštis miesto vardas buvęs „Gardinas“, kurs turi bendrumo su lietuvių žodžiu „gardas“ t. y. užtvara. Seniau, kronikierių žiniomis, toje vietoje buvęs šventas miškas Garduničio garbei. Tas dievaitis laikęs savo globoje ėriukus ir buvęs žinomas visoje Lietuvoje. Kraševskis paduodąs dar apie Gardino pradžią pasaką, būk kunigaikštis Litva (Lietuva?) pastatęs tą miestą ir praminęs nuo savo sūnaus vardo.

Kadangi lenkams, kaip seniau rusams, visada rūpi ir savo ranka pridėti, tai ir Gardino klausimu siekia į labai tolimą praeitį, kuomet čia gyvenę gotai, jotvingai ir lietuviai Bastęsis čionai ir lenkai. Baltgudžiai atsiradę čia 14C5 m., kai ties Koloža buvę paimta 11 tūkstančių nelaisvėn. Gal ir lenkai čia pasitaikydavo, kai lietuviai juos dešimtimis tūkstančių varydavo Lietuvon sunkių darbų dirbti arba kai su Aldona ar kitomis kunigaikštaitėmis po 4^ tūkstančių Lenkijai grąžindavo. Šiaip jau lenkų Gardine ir ligšiol nėra. Šiaurinėje dalyje nuo Nemuno ties Gardinu dabar dar gyvena lietuviai, už Nemuno upės baltgudžiai. Gardino baltgudžiai, kaip ir Vilniaus apylinkių, daugiausia yra atsiradę iš lietuvių del susidėjusios labai sunkios politinės padėties lietuviams. Šiandien lenkai savinasi Gardino miestą ir vadina jį karalių Batoro ir Stanislovo Augusto miestu, kad šiuodu karaliu trumpai tame mieste viešėjo arba vieną kitą namą pastatė.

Žinoma, sunku tikėtis, kad rusų ar lenkų rašytojai netrauktų savo pusėn. Vis delto ir iš po jų plunksnos bent dalinai išsiskverbia tiesa apie Lietuvos miestų praeitį.

St. V—nas.

Trumpos žinios.

— Vasario 28 d. į Londoną atėjo pėsti 20 kasyklų darbininkų; jie įėjo į parlamento rūmus ir panorėjo pasimatyti su darbo reikalų ministeriu. Parlamentė kilo sumišimas ir tik su policijos pagalba pasisekė grąžinti tvarka.

— Mėgino nužudyti Kubos prezidentą Mahado; kalbama, kad tuo būdu norėta sukelti Kuboje neramumai, kuo būtų galėjusi pasinaudoti Amerika.

— Rusijoje komunistų tarpe eina tolimesni trynimaisi. Pašalintas iš partijos Bucharinas, vyriausias Kominterno šulas.

— Londone mirė senelis susilaukęs 148 metų amžiaus; tai buvo bene seniausias šios gadynės žmogus pasaulyje.

— Kovo 24 d. Italijoje bus rinkimai į parlamentą; fašistų partija jau nustatė visur savo kandidatus ir italams teks tik juos rinkti.

— Vengrijoje paskutiniu metu siautė smarkios pūgos. Susisiekimas geležkeliais buvo nutrauktas; 8 traukiniai tapo užpustyti ir trūksta žinių apie keleivių likimą.

— Berlyno laikraščiai apskaičiavo, kad paskutinieji Amerikos prezidento rinkimai kainavo partijoms 70 milijonų markių.

— Su komunistais visur vedama smarki kova. Iš Budapešto (Vengrijoje) praneša, kad ten suimta daug komunistų ir atimta iš jų daug jų literatūros.

— Nju Jorke sprogo anglų laivas „Tritonia“ su dinamitu. Žuvo tik du žmonės, nes kiti buvo paleisti iš laivo sausumon. Keli namai mieste sunaikinti.

— Azorų salose (netoli Afrikos) del didelių liūčių patvino upės ir padarė didelių nuostolių, Mes kenčiame nuo šalčių, kitur nuo šilimos.

— SSSR bolševikai susitarė su Amerikos kapitalistais; šie statys Maskvoje namus; tam tikslui jau turi 18 milijonų markių.

— Amerikos prezidentas Kulidžas jau atsisveikino su savo ministeriais; atsisveikinimo laiškas su Amerikos kongresu ir gi jau paruoštas, tik laikomas dar paslaptyje.

— Barcelonoje (Ispanija) susektas didelis sąmokslas prieš diktatorių Primo de Rivierą. Paaiškėjo, kad artilerijos pulkai yra nusistatę prieš ir tik laivynas palaiko diktatorių.

— Per Atlanto vandenyną bus nutiestas dar vienas kabelis į Ameriką. Amerikoje dabar yra įrengta 20 milijonų telefonų.

— Meksike kilo revoliucija. Kas su kuo kovoja — sunku pasakyti. Žinoma tik, kad kariuomenės dalis sukilo, prie jos prisidėjo dalis laivyno. Keli miestai pakliuvo sukilėlių rankas (Verakruc). Sostinėje dar ramu, bet veikia sustiprinta apsauga, bronevikai vaikščioja po miestą. Valdžia tikisi sukilėlius numalšinti.

500 metų Orleano Mergelės žygio.

Prancūzijoje prasidėjo didelės iškilmės paminėti 500-tų „Orleano Mergelės“ Žanos d' Ark jubiliejui. Į Vokulerą, kuriame Žana d'Ark pradėjo savo žygį vaduoti Prancūzijai nuo anglų iš Paryžiaus nuvažiavo specialus traukinys su garbingais svečiais. Mažas miestelis Vokuler išpuoštas vėliavomis, gatvės pilnos minių griežia orkestrai.

Iš Vokulero prieš 500 metų Žana d'Ark išjojo ant nupirkto už 16 auksinių frankų arklio. Žana d'Ark su savo draugais raita perplaukė Marną, Obą ir Jonną ir stengdamos išvengti susitikimo su anglų žvalgais per 11 dienų nujojo 600 kilometrų iki Šinono. Čia prasidėjo karo žygis, laike kurio Žana d'Ark beveik 160 dienų nenulipo nuo arklio, nežiūrint į žaizdas. Vokulere iškilmingai buvo pastatytas ant Šinono kelio granito stulpas. Ceremonijai pasibaigus Nacijonalinės Draugijos organizuotoji procesija išėjo tuo keliu, kuriuo savo laiku jojo Orleano Mergelė. Antras granito stulpas buvo pastatytas Sant Urbane, o ant vietinės bažnyčios sienos buvo prikalta atminimo lenta. Ši ceremonija buvo atlikta pirmininkaujant generolui Veigandui.

Įvairenybės.

Ištikimas šuo.

Hatcisburg, didelis šuo Buldogas, atliko mirtiną kovą su šešių pėdų ilgio gyvatė. Kuomet šuo sekė savo poną, einantį žuvaut, ant jo puolė iš krūmų išlindusi gyvatė. Šuo kovojo su ja ilgą laiką. Gyvatė įkando šunį kelis kartus, užnuor dinus jį mirtinai. Nepasiduodant, šuo dabandė apgalėti savo priešą. Jam pavyko perkąsti gyvatę pusiau.

Lietuvis kunigas išrado lėktuvą.

„Lietuvos Aide“ skaitome:

Prieš vienerius metus atvykęs Brazilijon lietuvis kun. Valaitis yra nemaža nuveikęs vietos lietuvių švietimo darbe. Bet darbštus veikėjas nepasitenkina vien kultūros darbu,—jis domisi ir aeronautika. Neseniai jis sukonstravo naujo tipo lėktuvą. Tačiau pirmuosius bandymus kun. Valaitis norėtų padaryti Lietuvoj. Tam tikslui jis ketina grįžti tėvynėn ir prašyti pagalbos lėktuvui pastatyti Lietuvos aviacijoj.

Baisi moteries būklė Rusijoje.

SSSR laikraštis „Pravda“ pasakoja, kaip Rusijos kaimuose paskutiniu metu daromos vedybos. Dažnai vyriškis pavasarį veda, kad išnaudoti moterį per vasarą, kaipo darbininkę. Rudenį tėvas su sūnumi susitaręs, išskiria jam dalį, žinoma, labai mažą. Marti dalies negauna, nes toks yra įstatymas. Sūnus tuomet persiskiria su žmona ir jai atskiria iš gautos iš tėvo dalies labai mažą dalelę, geriau sakant—ji nieko negauna; sūnus grįžta pas tėvą ir vargšė moteriškė stačiai atsiduria gatvėj, nes, kaipo atskirta, negali kelti jokių pretenzijų prie uošvio.

Štai jums socialistinės brolybės, lygybės... vaizdelis.

Apie šalčius.

Vienas rusų mokslininkas Sviatski štai ką pasakoja apie šaltas žiemas! Petrapilyj šaltomis žiemomis skaitosi tokios, kuomet per 12 dienų be paliovos esti 20^{0} C. Tokių žiemų Rytų Europoje buvo nuo 1750 m. ligi 189^ m.—19 Didžiausi šalčiai buvo 1861, 1862, 1868, 1872 ir 1883 metais. Smarki žiema buvusi ir 1893 m. 1916 ir 1917 m. buvo ir gi dideli šalčiai, bet taip ilgai, kaip šiemet, nesitęsė. 1809 m. užšalo Baltijos jūra ir rusų kariuomenė iš Suomijos nužygiavo Švedijos sostinėn Stokholman. 1524 m. šalčiai tvėrė ligi gegužės mėn. 25 d., sniego tuomet tiek iškrito, kad dar birželio mėnesyj pabaigė tirpti laukuose; gyvulius buvo galima pradėti ganyti tik liepos mėn. 1573 m. ir užšalo Baltijos jūra ir dar gegužės mėn. buvo galima vaikščioti jūra iš Talino (Estijos sostinė) į Švediją.

Didžiausi Universitetai pasauly.

Didžiausis Universitetas yra Naujorke—Kolumbijos, su 32.000 kl. Antroj vietoj Paryžiaus—20.000 kl., Berlyne—12 000, Bukarešte—11.000, Maskvoj—10 500, Vienoj—10.000, Miunchene—8.000, Rygoje—7.800, Kaune—4.000.

---

sugniaužęs rankas. Motyna pasislepia kambarin, kad jos nematytų verkiant. Staiga vienas vaikų, kuris apščiuvus ***) lietui, nuėjo balkonan pasidairyti, nusistvėręs už stiklinių durelių, ėmė šaukti.

— Papa, papa, kažkas stovi prie parodėlės.

Vaiko neapsirikta. Iš tikrųjų, apačioje stovėjo ponia ir dar dievaži, kaip graži. Kurį laiką ji žiūri į fotografijas, kažką mąsto, galvoja, tartum svyruoja, pakelia galvą... Jei visų suėjusių balkonan akys, į tą ponią įsmeigtos, būtų turėjusios nors kristelį magneso, tai ji net oru būtų užlipusi fotografo butan. Pagalios gražioji ponia pasiryžo. Ji eina vidun, lipa laiptais ir jau prie durų. Tuojau pakuriama krosnis, vaikai suvaromi šalinin kambarėlin. Kol tėvas taisės ant galvos kepuraitę, motyna pasiskubino atidaryti duris, visa sujaudinta, nušvitusi džiaugsmu ir kukliai šlamėdama sena šilkine suknelė.

— Taip, ponia, čionai. Prašau vidun...

Ponia rūpestingai sodinama kėdėn. Ji gana kalbi, meili, neatrodo, kad būtų šykšti. Pirmas nuimtas atvaizdas nenusisekė. Reikia imti kitas. Ir nerodydama jokio nepasitenkinimo, gražioji ponia ramiai atsiremia alkūne ant stalo, laikydama dailią rankelę po smakreliu. Fotografui betaisant viešnios sijono raukšles ir skrybėlės kaspinus, pasigirdo sutarimi juokai, stumdymai į stiklines duris. Štai vaikai viens už kitą stiepėsi pamatyti kaip jų tėvas, pakišęs galvą po žalia aparato skara, stovėjo nejudėdamas, tartum kokia baisi šmėkla su viena kiaurai peršviečiama akimi. Šiuo atvėju atvaizdas išėjo geras. Su dideliu triumfu fotografas parodė jį viešniai dar tebešlapiame stikle. Gražioji ponia šviesiose ir tamsiose stiklo spalvose pažino save, užsisakė dvylika kortelių, užsimokėjo iš anksto ir išėjo patenkinta

Durims užsidarius kadgi pakilo džiaugsmas! Vaikai, pasijutę laisvi, kaip padūkę, šoko aplink aparatą. Tėvas, džiaugdamasi gerai pavykusia pirmutine operacija, didingai šluostėsi nuo kaktos prakaitą. Kadangi dienelė jau baigėsi, tai motyna greitai paskubėjo mieste paieškoti pietų, pietų nepaprastų, pagerbti įkurtuvėms, ir be to dar — nes visur reikalinga tvarka — nusipirkti įrašų knygos, žalia nugara, kurioje gražiu apvaliu raštu buvo įrašyta gražiosios ponios pavardė ir iš jos gautas užmokesnis: dvylika auksinų! Reikia pastėbti, kad už pyragą, už gabalėlį dešros, už kelius malkus kūro, už pusę svaro cukraus, už kelias žvakutes buvo užmokėta kaip tik tiek, kiek buvo gauta iš gražiosios ponios. Bet jei šiandien lietingu laiku ir per įkurtuves buvo pelnyta dvylika auksinų, tai pamanykite, kiek bus pelnyta rytoj! Visas vakaras praėjo puikiausiose svajonėse. Taip svajojo likimo priversti gyventi mažame trijų kambarių bute, penktame aukšte...

Rytojaus dieną oras buvo gražiausias, bet niekas neatėjo. Per visą dienelę nė vieno interesanto. Ko gi norite? Tokis jau mat verslo likimas. Vieną dieną pasiseks uždirbti daug, kitą — nieko. Bet pyrago šis tas pasiliko, ir vaikai eina gulti su netuščiais pilvais. Vėl prasidėjo stovybos balkone, bet be jokių pasėkų. Gražioji ponia atėjo atsiimti savo užsakyto tuzino ir viskas. Tą vakarą reikėjo parduoti viena lova, kad būtų už ką duonos nusipirkti. Atėjo didžiausias skurdas. Nelaimingasis fotografas pardavė savo kepuraitę, švarką ir pusiaš arklį; daugiau jam nieko nebepaliko daiyti, kaip tik parduoti aparatas ir eiti subjektu (tarnautoju) į kokį nors magaziną. Motyna dejuoja aimanuoja, kad reiksią badu mirti, vaikai neina net į balkoną pasidairyti. Bet staiga vieno šeštadienio rytą, kai mažiausiai jie tikėjosi, kažkas drūtai suskambino. Pro duris įsigrūdo ištisos vestuvės; taip vestuvininkai, grįždami iš vedybų, sumanė įsiringlinti į penktąjį aukštą, kad nusifotografuotų. Jaunikis, jaunoji, pamergiai ir pajauniai, visi, matyt, darbo žmonės, kurie per visą gyvenimą ne daugiau, kai porą kartų, buvo užsimovę baltas pirštinaites, panorėjo turėti amžiną atminimą iškilmingos ir linksmos valandos jų gyvenime. Tą dieną buvo pelnyta trisdešimts šeši auksinai. Kitą dieną dvigubai tiek. Vargas pasibaigė. Fotografas įsitaisė...

Štai, jums, skaitytojai drama, labai dažnai pasitaikanti tiems, kuriems gyvenime įvairiaip sekasi.

Iš prancūzų verte Z.

***) apstojus.

ŪKIO SKYRIUS.

Apie sėjamainą.

(*Tąsa*).

Ūkio sistema.

Pirma negu galutinai įvesti pas save naują sėjamainą, ūkininkas turi žinoti, kuo jis daugiausia versis, kitaip sakant, turi nustatyti savo ūkio sistemą. Kiekvienas ūkis, didelis ar mažas, visuomet laikosi tam tikros sistemos. Net mažiausi ūkiai turi nustatytą tam tikrą įvairių ūkio šakų vedimo tvarką, kuri duoda tam tikrus rezultatus. O tai ir yra sistema. Taigi, sistema yra kiekvieno ūkio pagrindas ir be jos negali būti racijonalaus ir pelningo ūkininkavimo.

Ūkio sistema vadiname įvairių ūkio šakų vedimo tvarką, kitaip sakant, viso žemės ploto išnaudojimo būdą, tuo tarpu kaip dirbamosios dirvos sudaro tiktai vieną atskirą ūkio šaką. Todel dirbamosios dirvos sistema mes galime pavadinti tiktai dirbamosios dirvos plotų išnaudojimo būdą. Dirbamosios dirvos racijonalaus sutvarkymo pagrindu yra sėjamaina. Bendra ūkio ir ypatingai dirbamosios dirvos nadojimo tvarka turi būti nustatyta, atsižvelgiant į šiuos dėsnius:

1) Kad ūkis duotų kuodaugiausiai pelno;
2) Kad kiekvienas augalas rastų dirvoje patogiausias sąlygas;
3) Kad visi ūkio darbai nesusiburtų vienu laiku ir kad žmonės ir arkliai turėtų visą metą darbo.
4) Kad tarp javų ir pašarinių augalų būtų atatinkama pusiausvyra.

Pasikeitus vietos ekonominems sąlygoms, keičiasi ir pati ūkio vedimo tvarka, nes vis daugiau ir daugiau iš ūkininko reikalauja darbo ir kapitalo, kitaip sakant, ūkis daros intensyvesnis. Pavyzdžiui, gilioje senovėje mūsų bočiai visai nesilaikė sėjamainos, bet išplėšdavo vienoje vietoje dirvonus, sėdavo ten vienus-kitus metus javus, o po to dirvą vėl paversdavo dirvonu. Kol čia dirva dirvonavo, jie plėšė dirvonus kitoj vietoj ir t. t. Tada žmonės buvo neturtingi ir nekultūringi taigi ir reikalavimai buvo daug mažesni, galėjo pasitenkinti ir tokia ūkio vedimo tvarka.

Vėliau pradėjo augti miestai, žmonių susipratimas kilo ir reikalavimai padidėjo, todel primityvus ūkininkavimo būdas pradėjo nepatenkinti. Tada apie 16 šimtmečio pabaigą karaliaus Zigmunto Augusto įsakymu mūsų krašte tapo įvestas trilaukis ūkis, kuris užsiliko ligi šiai dienai. Įvedus trilaukį ūkį pas mus žmonės tuo buvo labai patenkinti, nes visi javai pradėjo kur kas geriau derėti, negu tada, kai nebuvo jokios sėjamainos.

Tačiau nuo tos dienos jau labai daug laiko praėjo, ekonominės sąlygos pas mus žymiai pasikeitė, reikalavimai padidėjo kelius kartus, taip kad trilaukis ūkis pas mus dabartiniu laiku visiškai neracijonalus ir kas ligi šiolei neatsisakė nno trilaukio ūkio, tas sparčiais žingsniais eina prie bankruto.

Užsienių ūkininkai jau seniai metė trilaukį ūkį ir ten apie jį net atminties nepaliko, gi pas mus didžiuma ūkininkų tebesilaiko jo ligi šiai dienai. Mat, pas mus ūkininkai bijo visko nauja, norint visi tie pagerinimai aiškiai išeina ūkininko naudai. Tokie ūkininkai paprastai sako: „kaip mano tėvai darė, taip ir aš darysiu“. Tuo tarpu gyvenimas nestovi vietoj ir iš ūkininko reikalauja savo dalios. Prisipirti vargo ir pas mus ūkininkai pradeda dairytis apiinkui ir žiūrėti, kas dedas pas kaimynus. Todel vietomis ir pas mus jau pradeda sėti įvairių pašarinių žolių, sodinti daugiau kaupiamųjų augalų, apie kuriuos mūsų bočiai ir sup atimo neturėjo, ir daugiau kreipti domės į gyvulių auginimą. Šie nauji įvedimai pasirodė ūkininkams naudingesni, negu vien javų auginimas, kuris pirmiau, kai buvo kitokios sąlygos, gal ūkininkams nemažiau pelno duodavo. Ūkininkai tas permainas pas save įvedė todel, kad senasis ūkininkavimo budas pasirodė esąs pasenėjęs. Tačiau, įvesdami pas save naują tvarką, buvo priversti į ūkį daugiau įdėti darbo ir kapitalo, kaip antai: nusipirkti sėklos įsigyti naujus ir ligi šiolei nevartotus ūkio įrankius ir t. t. Reiškia, priversti laiko ir pasikeitusių ekonominių sąlygų, jie padidino savo ūkio intensyvingumą (našumą).

Iš to aišku, kad padidėjus ūkio intensyvingumai, senasis ūkininkavimo būdas reikia mesti ir imtis naujo intensyvingesnio. Senoji sistema gali būti palikta tik tada, jei ji yra šiuo momentu naudinga ir jei naujos įvedimas nepadidintų ūkio pelno.

Trilaukio ūkio ydos.

Trilaukiu ūkiu vadiname tokį ūkio sutvarkymą, kuomet visa dirbamoji dirva padalyta į tris maždaug lygius laukus, iš kurių vieną užima žieminiai javai (rugiai ir kviečiai), antrą—vasarojus (miežiai, avižos ir t. t.) ir trečią—pūdymas. Trilaukių ūkių arba trilaukių sėjamainų didžiuma mūsų ūkininkų laikosi ligi šiai dienai.

Dabar kyla klausimas: ar trilaukė sėjamaina atatinka šių dienų ekonominėms sąlygoms? — Į tai tiktai vienas tegali būti atsakymas: *trilaukė sėjamaina jau yra pasenėjusi ir todel ją reikia pakeisti nauja*, intensyvesne sėjamaina. Savo laiku trilaukis ūkis buvo naudingesnis, už netvarkingą dirvonų ūkį. Bet tada pas mus visai kitos buvo sąlygos: žmonės buvo visiškai tamsūs, neturėjome didelių miestų ir susisiekimas su kitais kraštais buvo visiškai blogas. Žmonės tada daugiausia reikalavo duonos, o kadangi nebuvo nė traukinių, nė gerų garinių laivų, kadangi negalima buvo atvežti javų iš kitų kraštų, tai apsimokėjo pas mus verstis vien javų ūkiu, nes javai turėjo savo kainą. Bet dabar visai kiti virto laikai: žmonių švietimas žymiai pakilo, atsirado daug didelių miestų ir visokių fabrikų, kur žmonės gerai uždirba, todel dabartiniais laikais miestai netiek reikalauja duonos, kiek sviesto, pieno, sūrių, mėsos ir visokių vaisių. Suprantamas dalykas, kad laikantis trilaukės sėjamainos ūkininkas negali turėti daug šių produktų, nes jis augina vien javus. Tuo tarpu javų kaina pas mus beveik kas metai žema, nes dabar labai lengva pargabenti javų iš kitų kraštų, kur jie daug geriau dera, negu pas mus, būtent: Suvienytų Amerikos Valstybių, Kanadas, Ukrainos ir kt. Kiekviena šių valstybių kas metai produkuoja tiek javų, kad jais galėtų išmaitinti beveik visą Europą. Ten ir javai pigesni, Gi užsienių javų kainos daug daro įtakos į mūsų javų kainas.

Trilaukis ūkis negeras ir tuo, kad alina dirvą. Kiekvienas javų derlius išima iš dirvos tam tikrą kiekį augalams reikalingų maisto dalių. Be to, daugiau tų maisto dalių augalai suvartoja grūdams krauti, negu šiaudų auginimui. Todel visi augalai daugiau ar mažiau liesina dirvą ir daro ją mažiau derlinga. Kadangi grūdų ūkininkas daugiau parduoda, negu suvartoja savo reikalams, todel išeina, kad iš dirvos ima ir mainais nieko neduoda. Todel dirva kas metai vis liesėja ir liesėja.

Tačiau nereikia manyti, kad dirvos gedimas apsireiškia vien atėmimu iš jos augalams reikalingų maisto dalių. Dirvos gedimas apsireiškia taipogi jos supuolimu, užlaikymu reikalingos drėgmės, įsivyravimu visokių piktžolių ir augalų ligų. Supuolusi dirva sunkiai į save įleidžia orą, todel tokioje dirvoje beveik visuomet apmiršta bakterijų darbas, maža augalams atsiranda maisto, kitaip sakant, supuolusi dirva sunkiai vėdinasi. Toliau, supuolusioje dirvoje blogiau laikos drėgnumas, o be drėgnumo augalai negali gerai augti. Trilaukiuose ūkiuose paprastai dirvos užsiterša visokiomis piktžolėmis, kurių nėra jokios galimybės išnaikinti nuolat sėjant javus. Gi piktžolės iš dirvos daug išima augalams reikalingų maisto dalių, drėgnumo, augalus stelbia, taigi žymiai sumažina javų derlių. Taip pat esti ir su visokiais javų kenkėjais vabzdžiais ir grybais. Kuomet nuolat sėjama tuos pačius augalus (žieminius ir vasarojų), tai kaip tik susidaro labai patogios sąlygos jiems veistis, to del jie dažnai užpuola javus ir žymiai sumažina jų derlių.

Kol javai palyginti gerai dera, ar tai del to, kad dirva iš prigimties yra gera, arba atatinkamai tręšiant gyvulių mėšlu, kurio nemaža ūkyje prisirenka daugiau laikant gyvulių, toliai trilaukis ūkis, bent paviršutiniai žiūrint į dalyką, gali dar apsimokėti. Tačiau su laiku tų pačių javų sėjimas vis labiau ir labiau dirvą blogina, vienapusiškai ją liesina, tuo tarpu gi kai kurių augalams reikalingų maisto dalių dirvoje dar būna užtenkamai. Javų derlius sumažėja jau del vienapusiško dirvos suliesėjimo. Tuo tarpu gyventojų skaičius nemažėja, bet daugėja ir todel kas kartas vis daugiau reikalauja duonos. Su panašiais sunkumais mūsų ūkininkai mėgina kovoti tokiu būdu, kad plėšia ganyklas ir pievas ir paverčia jas dirbamomis dirvomis. Pievoms ir ganykloms palieka tiktai tokius plotus, kurių negalima arti, būtent: drėgnas žemumas, stačius krantus, griovius ir t. t. Rezultate sumažėja pievų ir ganiavų plotas, kuris pirmiau duodavo nemaža žiemos gyvulių pašaro, gyvulių skaičius tenka sumažinti arba esamus gyvulius blogiau šerti, mėšlo ūkyje sumažėja ir todel blogiau galime įtręšti dirvas. Galų gale dirva dar labiau suliesėja ir derlius dar labiau sumažėja.

Laikantis trilaukės sėjamainos gyvulių skaičiaus sumažinimas yra neišvengiamas, nes tokiuose ūkiuose trūksta pašarų. Kad išlaikyti gerus gyvulius, tai reikia turėti užtenkamai *šieno, burokų, bulvių* ir t. t. Trilaukyje ūkyje šiems augalams vietos, galima sakyti, visiškai nėra. Todel galvijus per ištisę žiemą tenka šerti vien šiaudais, karvės duoda labai maža pieno ir todel paties ūkininko sąlygos žymiai sublogėja, nes dažnai nėra kas valgyti. Be to, kad galima būtų nupenėti kiaulę, reikia turėti daugiau bulvių, burokų. Tuo tarpu trilaukyje ūkyje šiems augalams nėra vietos. Mūsų ūkininkai mėgina šią bėdą pašalinti tokiu būdu, kad užsodina kaupiamaisiais augalais savo daržus. Bet tokie pas mus daržai ir kiek iš jų ūkininkai naudos gali turėti, apie tai jau ir aiškinti netenka, nes tai žino kiekvienas ūkininkas.

Toliau, laikantis trilaukio ūkio nėra kur ganyti gyvuliai ir todel per visą vasarą ūkininkas yra priverstas ganyti gyvulius pūdyme. Tuo tarpu pūdymas yra labai menka ganykla ir tokioje ganykloje ganomi gyvuliai niekuomet negali būti produktingi. Iš pasakyto aišku, kad žiemą ūkininkas negali daugiau išlaikyti gyvulių, nes neturi užtenkamai pašaro, o vasarą todel, kad neturi ganyklos.

Bet ne tame visas blogumas. Blogiausia tai, kad per visą vasarą ganydami gyvulius pūdyme dirvą dar labiau sugadiname ir joje javai dar blogiau pradeda derėti. Pūdymas laikoma tam, kad atatinkamu žemės įdirbimu sunaikinus kenksmingas piktžoles ir pačią dirvą pagerinus. Tuo tarpu ganant pūdyme gyvulius to padaryti negalima ir pats pūdymo laikymas ne tik neturi prasmės, bet atvirkščiai — esti dar kenksmingas. Žemė per visą vasarą palieka nejudinta ir todel supuola ir išdžiūsta, o piktžolės begalo įsivyrauja.

Trilaukis ūkis nepatogus dar ir todel, kad sėjama labai maža augalų, kuriems nenusidavus, ūkininkas palieka ne tik be pašaro, bet pritrūksta ir maisto. Kur kas naudingiau sėti daugiau įvairių augalų, nes tada nenusidavus vieniems, gerai užauga kiti ir todel ūkininkas neturi tokių nuostolių.

Pagaliau, negalima nesiskaityti dar ir su ta aplinkybe, kad trilaukyje ūkyje viena trečioji dalis dirbamosios dirvos palieka neišnaudota, taigi neduoda jokio pelno.

Trilaukis ūkis pas mus išsilaikė gana ilgai, taip kad pažinti visas jo juodąsias puses užtenkamai turėjome laiko. Jei panaši ūkininkavimo tvarka pas mus buvo galima prieš keletą dešimčių metų, tai šiandien ji yra visiškai netikusi, nes ekonominės sąlygos pas mus daug pasikeitė. Todel kiekvienas ūkininkas, kuris nori iš savo ūkio daugiau pelno turėti, turi kuogreičiausiai mesti šį nevykusį senovės palaiką ir įsivesti sau naują sėjamainą, intensyvesnę.

(B. d.). *M. G.*

Šis tas apie arklius.

(*Tąsa*).

Kumeliukų prižiūrėjimas.

Geriausia kumeliukus laikyti prie motynų, nes tada jie geriausia auga. Tačiau ne visuomet ūkyje taip galima elgties, nes kumelę tenka imti visokiems darbams o kumeliukas reikia uždaryti tvarte. Tokiuose atsitikimuose kumeliuką prileidžiame prie motynos vidudienį ir ant nakties. Žindama kumele reikia naudotis atsargiau ir arčiau namų taip, kad savo laiku ir nepailsusi galėtų kumeliuką pažindyti, nes kumeliukui kenkia, kuomet jis žinda persistovėjusį kumelės tešmenyje pieną; ypač kai kumelė būna sušilusi. Tokis pienas kenkia kumeliuko viduriams, nes paliuosuoja vidurius ir po to kumeliukas negreit pasitaiso.

Jei kumelė labai sušilusi, reikia ji kurį laiką pavadžioti po kiemą, ligi atvėsta, paskui išmelžti, taip kad kumeliukas žįstų šviežiai atsiradusį pieną.

Jei kumeliukai buna prie gerai šeriamos ir nesunkiai dirbančios kumėlės, kuri ačiū tam tešmenyje daug turi pieno, tai imasi ėsti įvairius pašarus vėliau, negu ankstybesni kumeliukai, kuriuos po kelias valandas atiminėjome nuo motynos; jie pastarieji jau į 12 — 15 dieną griebiasi avižų ir šieno, nes būna išbadėją.

Jei kumeliukus esame priversti atimti keliomis valandoms nuo motynos, tai tokioms naudinga daduoti pašaro. Tokiuose atsitikimuose labai tinka separuotas pienas, arba stačiai saldus pienas, atmieštas vandeniu. Vienas tokio pieno litras, duodant kas diena kumeliukui, atstos 200—300 gr. avižų. Be to, pieno galima pradėti duoti kumeliukui anksčiau, negu avižų ir tai didesnius kiekius.

Duodant kumeliukams pieną, jie greičiau auga, gerai išlavėja jų kaulai ir raumenys ir neturi didelių pilvų, kaip tuomet, jei labai anksti pradeda ėsti avižas ir šieną. Separuoto karvių pieno galime pradėti duoti kumeliukui jau antrą savaitę, iš karto po pusę litro į dieną, kas kartas daugiant taip, kad galų gale prieiname prie 3 litrų normos.

Vėliau kumeliuką pratiname prie avižų ir šieno, kuriuos jis jau pradeda mėginti ėsti į 12—15 dieną. Išsyk duodame stambiai sutrintas avižas, o vėliau—čielas. Smulkiai sumaltos avižos kumeliukui mažiau tinka, nes tokias ėdant kumeliukui mažiau išsiskiria seilių. Avižos kumeliukams turi būti visiškai sausos ir „išsiprakaitavusios“. Šviežių avižų duoti kumeliukams negera, nes jos gadina vidurius, kumeliukas paskui sunku išgydyti ir jo augimas susitrukdo. Be to, avižų duodama vienų, be akselio (siečkos).

Šienas jauniems kumeliukams geriau tinka trumpas, bet ne perminkštas. Minkštą šieną kumeliukas blogiau apdirba, todel jis prikemša pilvą ir blogiau virškina. Nekuomet nereikia duoti kumeliukui supiausto į akselį šieno.

Kumeliuko nuo žindymo nutraukimas.

Paprastai kumeliukui leidžiama žįsti motyną 5—6 mėnesius. Silpnesniuosius kumeliukus galima ilgiau prie motynos palikti. Jei kumeliukams duodame separuoto arba atmiešto karvių pieno, tai tokius galime, be jokio pavojaus pakenkti jų sveikatai, nutraukti nuo žindymo ankščiau, kas del kumelės gali būti nekartą net pageidaujama, Kumeliukus nutraukti nuo žindymo tenka pabaigoj vasaros arba pradžioj rudens. Tada jiems duodame pilną normą avižų, prie kurių juos pripratinome jau tada, kol jie buvo prie motynų. Motynos pieną pakeičiame tada karvių pienu arba kaupiamaisiais augalais.

Avižų kiekis, kuris nuo antrojo mėnesio pusės ligi ketvirtam mėnesiui kumeliuko amžiaus būna mažne 1 kg., ketvirtą mėnesį apie 2 kg.—tolydžio vis didinama taip, kad laike nutraukimo nuo žindymo ir paskui per visą žiemą, taigi per 200-250 dienų duodame po 4 kg. Duodant tokią porciją avižų kumeliukas suėda šieno labai mažai, nes kokia $^{1}/_{2}$ kg. į dieną. Tačiau nutraukus nuo žindymo

reikia kumeliukui duoti po 2 kg. šieno į dieną. Pieno po nutraukimui galima duoti ligi 6 litrų, paskui kas kartas mažinti jo kiekį, kad kumelys neišsilepintų perdaug.

Nutrauktiems nuo žindymo kumeliams labai geras yra pašaras, pašarinės morkos, kurių galima duoti 3—6 kg. Morkas duodame čielas, bet prieš tai turi būti gerai nuplautos. Sveikos ir gerai nuplautos morkos yra vienas sveikiausių pašarų kumeliams, tuo tarpu papuvusios ir žemėtos kumeliams kenkia, gali nuo tokių kumeliai net nudvėsti.

Čia paduotos normos daugiau tinka kilnesniųjų arklių veislių kumeliams. Maitinti taip paprastųjų mūsų sodžiaus kumelių kumelius iš tokių pat eržilų, nebūtų jokio išrokavimo. Kiekvienas ūkininkas turi rūpintis, kad jo gyvuliai būtų šeriami atsakančiai, bet kartu neprivalo užmiršti ir taupumo. Avižos be abejo yra geriausias pašaras kumeliams, tačiau jas galima dalinai pakeisti ruginėmis sėlenomis, kukurūzais ir kai kuriais kitais pašarais.

Pakeisti pagrindinius pašarus kitais visuomet reikia atsargiai ir pamažu, ne iškarto, duodant naujo pašaro visuomet iš ryto, kad paskui per dieną galima būtų matyti, kokios tas pašaras daro įtakos į kumelį. Kol kumelys greit auga ir netunka, pašaro kiekis galima pamažu dauginti. Tačiau reikia žiūrėti, kad pašaras kumeliui nepakenktų. Todel kaip tik pastebime, kad kumelio išmatos blogai susiformavusios (ne tokios, kaip visiškai sveiko kumelio), kad paėdęs jis daros sunkus ir nerangus, nežaidžia su kitais kumeliais, reikia dienos duoklė sumažinti.

Apie kralikus.

(Pabaiga).

Jaunų kralikučių prižiūrėjimas.

Norint turėti gerus ir sveikus kralikus, prie motinos reikia palikti nedaugiau kaip 6 kralikučius. Kralikučių atrinkimą ir brokavimą atliekama 5—6 dieną, visus gimusius kralikučius reikia išskirstyti tarp visų apsikralikavusių patelių, mažesnėms patelėms duodant mažiau, o didesnėms—daugiau kralikučių. Suleidžiant kralikučius prie svetimų penėtojų, pataria juos apvynioti plaukais, paimtais iš močekos lizdo; jausdama savo plaukų kvapsnį, kralikė lengvai duodasi prigauti.

Į 6—7 dieną kralikučiams užauga plaukai, kurie greit auga, o 10—12 dieną jie jau pradeda ir matyti.

Už 3 savaičių kralikučiai jau išbėga iš lizdo ir pradeda ragauti motynos pašaro. Bet kadangi tai labai blogai gali atsiliepti į kralikučių sveikatą, tai pašaras kralikei geriausia duoti kitoj ląstoj.

Motinos pienu kralikučiai minta 6—8 savaites, bet geriau jų nenutraukti ligi pirmam šėrimuisi, tai yra ligi 10savaičių. Ligi tam laikui jie jau įkirti kralikai, kas galima pažinti iš jos neramumo: ji niurna ir net muša savo vaikus. Tada reikia kralikučius atimti nuo motinos ir patalpyti atskirai ląstoj.

Nutraukti kralikučius nuo žindymo reikia ne iš karto, bet tolydžio, būtent: nuo kralikučių atima motiną ir jie, pasilikę savo lizde, nelabai jos pasigenda, o ant naktis kralikę vėl įleidžia prie vaikų, kad bent kartą į dieną jie gautų motinos pieno. Tiesą pasakius, ir kralikę užtraukti reikia pamažu, nes staigiai užtraukinta gali gauti tešmens uždegimą.

Pereiti nuo motinos pieno į kitokį pašarą reikia pamažu; duodama avižinių kruopų košelė su pienu. Paprasto pašaro gauna 3½—4 mėn. kralikučiai, kuriems jau pradedama duoti žaliojo pašaro, bet taip pat atsargiai; išsyk duodama po vieną morkos skridinuką dienai arba kurio kito pašaro, paskui 2 kar- į dieną, tolydžio didinant porcijas ir tuo būdu pamažu pripratinama prie suaugusiųjų pašaro.

Kai kada kralikučius tenka penėti dirbtiniu būdu, būtent jei motina žūsta, arba jei daug gimdo kralikučių, kurių negali viena išmaitinti, o šviežiai apsikralikavusių patelių nebūna. Šiame atsitikime gali tarnauti pati mažiausia čirškynėlė, į kurią pritraukia šilto virinto pieno ir suleidžia po lašą kralikučiui į snukutį. Tuo būdu pakanka kralikučiui vienam kartui įleisti į snukutį 5—6 pieno lašus; penėti reikia 9—10 kartų į dieną. Tuo būdu kralikučius toliai peni, ligi jie pripranta patys pieną lakti iš lėkštelės,

Ketvirtą mėnesį pas kralikučius pradeda apsireikšti lyties instinktai. Tai reikia atydžiai daboti, kad neatsitiktų tarp patinėlių peštynių, nes jie rimtai gali vienas kitą pažeisti, o dar blogiau, jei jaunos ir dar nesubrendusios patelės anksti paliks neščios.

Kaip laikyti kralikus.

Pas mus kralikus laiko paprastai lauke palaidus. Bet panašus kralikų laikymo būdas yra negeras ir negali būti pelningas. Viena, palaidi kralikai gali padaryti nuostolių daržuose arba žiemos metu soduose, apgrauždami vaisinius medelius. Antrą, palaidus kralikus išpiauja šunes, o jaunus kralikučius katės, žiurkės ir šeškai. Todel norint iš kralikų turėti daugiau naudos, reikia juos laikyti tam tikrose ląstose.

Kralikus galima laikyti troboje, pavyzdžiui, karvių arba arklių tvarte, arba stačiai lauke. Tvarte gal geriau būtų laikyti tuos kralikus, kurie labiau bijo šalčių. Iš kitos pusės tvarte kralikus negera laikyti todel, kad ten juos paprastai užpuola žiurkės. Jei kralikai laikoma tvarte, tai tvarto dalis reikia aptverti, kad prie kralikų negalėtų prieiti gyvuliai, ir išgrįsti plytomis ar akmenimis, nes negrįstuose tvartuose paprastai įsivyrauja žiurkės.

Galima kralikus laikyti tam tikrose ląstose stačiai lauke. Pigiausias būdas—tai įtaisyti ilgą ląstą iš lentų, kurią suskirstome į daugiau ar mažiau perskyrimų, kuriuose ir laikome kralikus. Šis būdas tačiau tuo yra negeras, kad susirgus kuriam nors kralikui limpama liga ir kiti greit užsikrečia, ir atskirti sveikuosius ne taip lengva. Todel geriausia kiekvieną porą laikyti skyrium atskiroje ląstoje. Ląstas paprastai sukalama iš lentų; vienam gale turi būti langelis, kurį pridengiame vieliniu sietu, kad ląstoje oras visuomet būtų šviežias, o kitam gale sandarios durelės, per kurias įleidžiame į ląstą ir išleidžiame kralikus. Ląstos langelis turi būti atkreiptas į žiemos rytus. Pirmieji saulės spinduliai kralikus sušildo ir šiaip geros daro įtakos į jų sveikatą. Iš pietų pusės daryti langelius jau netaip gera, nes tada saulės spinduliai perdaug kralikus kepina ir tuo juos vargina.

Labai yra svarbu, kad tokiose ląstose visuomet būtų tyras aras, tačiau reikia vengti traukimų, kurie kralikams kenksmingi. Be to, ląstos turi būti dengtos sandariu stogu, kad į ląstą negalėtų patekti vanduo, o dugnas turi būti taip įtaisytas, kad ląstoje nesilaikytų srutos. Patinus niekuomet nereikia laikyti kartu, bet būtinai skyrium, todel skiriama jiems ląstą reikia perskirti į keletą skyrių tokiu išrokavimu, kad kiekvienas skyrius turėtų mažne 20 verškų aukštumo.

Jei prie tokių ląstų — tvartelių yra laisvos vietos, tai gera aptverti gardelis, iš lentų arba vielinių sietelių, kur kralikus galima būtų išleisti pasilakstyti. Judėjimas yra labai naudinga ypač jauniems kralikučiams.

Toliau, kralikų ląstas reikia visuomet krėsti, nes be to jose bus nešvaru. Pakraikėms geriausia tinka šiaudai arba sausi medžių lapai; avižiniai šiaudai yra geresni už kitokius šiaudus, nes minkštesni. Šienu kralikų ląstas krėsti netinka, nes prisivelia į plaukus. Migis jiems reikia dažnai keisti. Kaip dažnai keisti, sunku pasakyti, bet vis delto ne rečiau, kaip vieną kartą į savaitę.

Norint kralikų ląstos ir švariausia bus užlaikomos, jose vis delto laikas nuo laiko gali atsirasti ligos. Kad tai perspėjus, reikia ląstos laikas nuo laiko dezinfekuoti. Geriausia dezinfekcijos priemone skaitoma 4% kreolino miešimą, kuriuo plaujama ląstos. Plauti geriausia su pagalba tam tikros čirškynės. Be to, dar patariama baltinti ląstas kalkių pienu, dadedant į jį 2—5% kreolino.

Plaukų prižiūrėjimas.

Dažnai laikoma kralikus del jų plaukų ir pūkų, todel neprošalįs bu pasakius kelius žodžius ir apie kralikų plaukų užlaikymą.

Kralikų plaukai turi būti užlaikomi visiškai švariai. Plaukai bus švarūs tik tada, jei kralikus laikas nuo laiko šukuosime tam tikromis šukomis su plieniniais dantimis. Kralikus galima pradėti šukuoti, kai jie turi keturias savaites. Šukuoti reikia taip, kad iš plaukų pasišalintų dulkės, visokios šiūkšlės ir pleiskanos.

Šukuojant kralikus greičiau auga jų plaukai. Mat, šukuojant susierzina oda, ir į ją prieina daugiau kraujo, o tai sužadina plaukų augimą. Ypač naudinga kralikus šukuoti šėrimosi metu.

Kad kralikų oda labiau blizgėtų, tai pataria jiems į maistą dadėti linų ir kanapių sėmenų.

Pūkų prižiūrėjimas.

Geriausią pūką duoda, kaip jau sakiau, Angoros kralikai. Šių kralikų pūkui turi visas gerąsias ypatybes, kaip antai: jie gražūs, švelnūs, ilgi ir kaip šilkiniai. Kiekvienas kralikas duoda apie 1 svarą pūkų į metus. Geriausius pūkus duoda kralikučiai pradedant nuo 6 mėn. amžiaus. Pūkų šukavimą galima pradėti nuo 4 savaičių amžiaus ir kartoti kas 1—2 savaitės. Prieš šukavimą naudinga išmėginti, ar pūkas subrendęs. Tam tikslui paima dviem pirštais pūkų pluoštą ant nugaros ir patraukia. Jeigu tarp pirštų palieką nemaža pūkų, tai reiškia, kad pūkai jau subrendę ir juos galima iššukuoti.

Iššukavimą atlieka pamažu, nesiskubinant ir atsargiai, gerai išplautomis po kiekvienam vartojimui šukomis, geriausia aliumininėmis. Jei pasitaiko labai susivėlusių pūkų, tai juos reikia atsargiai išlyginti. Jei išlyginti sunku, tai galima susivėlusius plaukus nukirpti žirklaitėmis, bet jokiu būdu nerauti pirštais. Pūkus iššukuoja pradedant nuo galvos į pasturgalį ir nukrečia nuo šukų įstiklinį indą. Negalima į krūvą maišyti pūkų nuo nugaros ir šlanų su pūkais nuo krūtinės, kaklo ir pilvo; šie pastarieji pūkai daug blogesni, kaip ir jaunų, ligi 5 mėn. amžiaus kralikų pūkai.

Kralikų pūkuose lengvai pradeda veistis kandys, todel į įndą su pūkais naudinga įdėti kurias nors medžiagos, kurias kandys nepakenčia. Tiktai naftalina šiam tikslui netinka, nes nuo jos pūkas nustoja baltumo.

Kai kurie kralikų augintojai pūkus pešte išpeša, panašiai kaip daroma su žąsų plunksnomis. Tačiau šis būdas negalima pavadinti geru, nes tada su subrendusiu pūku išsirauja ir nesubrendęs, taip pat plaukai, pūkas gaunasi ne grynas, nekalbant jau apie tai, kad tuo būdu lengvai galima pažeisti kraliko odą.

Kralikų šėrimasis.

Norint kralikų šėrimasis yra reiškinys visai normalus, bet vis delto kralikai tuo laiku jaučiasi ne visai gerai, nes daros sustingę, silpnėja ir būna visai ne linksmi. Tai yra visiškai naturalu, nes naujų plaukų augimas reikauja daug maisto, kurį ima iš kraliko organizmo.

Kad šėrimosi procesas vyktų greišiau ir nenusilpnintų taip kralikų, reikia kralikus šėrimosi metu geriau prižiūrėti, o ypatingai geriau maitinti. Tuo laiku kralikams naudinga duoti grūdų ir žalių pašarų, liucernos, seradelės, sauliagrįžių, linų sėmenų, išspaudų.

Pirmą kartą kralikai šeriasi į 10 savaitę. Užaugę kralikai keičia savo plaukus du kartu į metus, būtent: vasario ir rugpiūčio mėnesiais. Be to, pastebėta, kad laisvai laikomi kralikai nusišeria daug greičiau, negu tie, kurie laikomi lęstose. Todel kralikus reikia taip užlaikyti, kad jie kuodaugiausia turėtų laisvės. Laike šėrimosi kralikus reikia dažniau šukuoti, nes šukavimu pašaliname senuosius plaukus.

Kralikų penėjimas.

Prieš pradėsiant kralikus penėti juos reikia pasverti ir suleisti į tamsius ir ankštesnius narvelius, kad kralikai mažiau turėtų laisvės judėjimams, nes tada jie greičiau nusipeni ir todel penėjimas pigiau atsieina.

Reikia pastebėti, kad ne kiekvienas kralikas penėjimui tinka: liesų, silpnų, jaunų ir senesnių kaip dviejų metų kralikų penėti neapsimoka. Senų kralikų mėsa būna blogesnė, o jauni sunkiai penisi, kadangi geresnis pašaras pagreitina tiktai jų augimą. Geriausia mėsa būna 6—8—10 mėnesių kralikų.

Nupenėto kraliko mėsa turi turėti šias ypatybes: turi būti skani, sultinga ir riebi. Kralikų penėjimas nusitęsia 2—3 savaites.

Pirmąsias penkias dienas kralikui duoda tą patį pašarą, kurį jis gavo prieš penėjimą, padaugina tiktai 50% grūdų kiekį, nuo kurių daugiau priauga mėsos. Kopūstų ir ridikų penimiams kralikams geriau neduoti, nes nuo tų pašarų kraliko mėsa daros neskani. Sekančias penkias dienas duodama pašaras, nuo kurio daugiau atsiranda taukų. Tuo laiku šakniavaisių visai nuduoda, o vietoj jų duoda vandens arba separuoto pieno, kokia 15 minučių prieš šėrimą ir 15 minučių po šėrimui. Šiuo laiku geriausia bus toks pašaras: trintos virtos bulvės, avižų košė, virti kukurūzai, mirkyti žirniai. Visa tai duodama kralikams košės pavidale ir šiltus.

Paskutinėmis penėjimo dienomis kralikas nustoja apetito, todel tada į pašarą reikia pridėti krapų, kmynų, arba petruškų. Už 15—20 dienų kralikas jau žymiai nutunka, pats jau nenoromis vaikščioja ir ant kaklo atsiranda riebalų raukšlė. Pabaigoj penėjimo kraliko svoris turi padidėti ⅕ dalimi jo pirmojo svorio. Taip, jei prieš penėjįmą kralikas svėrė 5 sv., tai nupenėtas svers 6 svars.

Ilgiau kralikų penėti nepatariama, nes tada gali atsitikti priešingas reiškinys — kralikas gali pradėti liesėti.

P. E.

Ūkio patarimai.

Paklausimas. Kai būna dideli karščiai, tai pieva pasidaro net juoda. Prašau patarti, kas daryti, kad pieva taip ne bijotų karščių ir žolė geriau augtų?

Šernas.

Atsakymas. Jokios rodos čia nėra. Palieka tiktai vienas: kantriai laukti lietaus.

Paklausimas. Ar galima sodinti pašariniai burokai į žemą ir drėgną žemę?

Kalakutas.

Atsakymas. Geram savo augimui runkeliai reikalauja daug drėgmės, tačiau jie nenusiduoda šlapiose ir nenusausintose dirvose, todel į tokias dirvas jų geriausia ir nesodinti.

Paklausimas. Norėčiau ištinkuoti moliais triobą, bet girdėjau, kad molis kenkia rąstams. Ar tiesa?

Gvaizdikas.

Atsakymas. Ne tiesa. Priešingai, ištinkuoti triobą bus dar geriau, nes tada laikas nuo laiko turėsite išbaltinti kalkėmis (vopna), trioba bus švaresnė ir sveikesnė.

Javų ir produktų kainos provincijoje vasario mėn.

	Breslavės apskr.	Lydos apskr.	Ašmenos apskr.
Rugiai 1 pūd.	7.00 sk.	6.00 sk.	6.50 sk.
Miežai „ „	7.00 „	5.00 „	5.00 „
Avižos „ „	5.50 „	4.80 „	5.00 „
Žirniai „ „	7.00 „	6.00 „	—
Grikiai „ „	—	6.00 „	6.00 „
Bulvės „ „	2.00 „	1.50 „	1.00 „
Sviestas 1 kg.	4.20 „	4.25 „	—
Kiaušinių dešimts	1.30 „	1.60 „	—
Gyvos kiaulės 1 pūd.	—	35.00 „	—
Šienas (pašaras) „	—	2.00 „	—
Dobilai „ „	—	3.00 „	—
Šiaudai „ „	—	1.50 „	—

KORESPONDENCIJOS.

Vilniaus-Trakų apskr.

Panočiai, Kaniavos vals. Mūsų sodžius ilgai tūnojo tamsume ir tik paskutiniais metais pradėjome busti. P. St. Valiukevičiaus rūpesniu 1926 m. įsteigėmė šv. Kazimiero draugijos skyrių, kuris iš pradžių nors ir sunkiai ėjo, bet vistik žmonės po truputį ėmė vertinti švietimą. Dabar jau turime 70 narių. Gauname 6 egz. „Vilniaus Rytojaus“, 2 egz. „Jaun. Dr.“ ir 1 egz. „Vilniaus Šviesos“. Beto nesenai lankėsi pas mus iš Draugijos centro du asmens su paskaitomis. Žmonės tokių paskaitų laukia ir daugiau.

Mišrios Kaniavos mokyklos lietuvis mokytojas p. Barysas buvo sumanęs įsteigti vakarinius kursus, bet mokyklos vedėjui ėmus juos trukdyti, mūsų berniukai metė lankęsis, ir dabar šviečiasi iš knygų ir laikraščių.

Vasario mėn. 16 d. šventėmė iškilmingai. P. B. Staselis skaitė paskaitą apie Lietuvos Nepriklausomybę ir apie d-rą Basanavičių.

Bijūnėlis.

Pirciupis. Valkinykų vals. Vasario mėn. atvykus ir šv. Kazimierio draugijos atstovui, mūsų sodžiūje buvo įkurtas tos draugijos skyrius, kuriame prisirašė 14 narių. Taigi ir mes manome imtis švietimo uarbo.

Sodietis.

Gudrinykai, Gervėčių vals. Po ilgo snaudimo, sukruto ir mūsų sodžius ir pernai metų pabaigoj įkūrėmė Šv. Kazimiero draugijos skyrių. Tai labai malonu, bet yra ir nelaimių. Štai užgavėnių dieną jaunas, 23 m. vaikinas Mikas Gudrinskas pasigėręs išėjo į laukus ir paklydęs sušalo. Štai ką daro degtinė.

Tai girdėjęs.

Kamorūnai, Varėnos vals. Tilpusioji „Vilniaus Rytojaus“ 7 (14) Nr. iš Kamorūnų korespondencijoj korespond. „Ausis“ tarp kit ko rašo: „Atsiranda ir pas mus nenaudėlių mergaičių, kurios jau apsidaužusios aie Vilnių“.

Gerai pažindamas šį sodžių, o ypač jaunimą ir jo tarpusavius santykius, atvirai sakau, kad koresp. „Ausis“ greičiau turėjo tendenciją iš kai kurių mergaičių, asmeniškais sumetiniais pasityčioti, nes įsikūrus 1927 m. Šv. Kazimiero D-jos skyrius, jos patekusios valdybon, daug pasidarbavo ir dėka joms 19:7 ir 28 m. buvo suruošta 3 vakarėliai, kuriuose daugiausiai veiklumo parode E. V. ir J. S., kas buvo kelis kartus rašyta dar „Kelyje“.

Ženykas.

Švenčionių apskr.

Daugeliškio padangė. Mūsų parapija grynai lietuviška, bet lietuviškų mokyklų turime iš viso tik 5, valdiškų gi 7. Dauguınas sodžių išsiskirstę viensėdžiais. Žmonės labai dejuoja, kad šiemet blogi metai ir mokesčiai spaudžia. Negana to, dar gavome naują paliepimą, kad gryčių langai ir durys būtų išbaltintos, sienos ištinkuotos, o iš oro lentom apšaliavuota: kas ligi vasaros nepadarys, bus baudžiamas. Susipratimas mūsų padangėj po truputį kyla. Šv. Kazim. D-jos skyrių yra jau nemažai, prie kurių yra ir knygynėliai ir beveik kožno skyriaus jaunimas surengia vakarėlius. Tik nepagirtina Daugeliškio jaunimas, ypač berniukai, kad nenori prisidėti prie bažnytinio choro, nors mūsų klebonas daug sykių ragino iš sakyklos. Matyt, kad Daugeliškio parapijos jaunimas neturi patraukimo prie giedojimo. O būtų laikas pamilti daina.

Vaidevutis.

Seniškis I. Daugeliškio vals. Ir mūsų sodžius pradeda krutėti. Sausio 27 d. Šv. Kazim. Dr-jos skyrius surengė viešą vakarą; programoj pastatė „Užkerėtą Jackų“ vieno veiksmo komediją, „Pono Meistro“ monologą ir deklamacijas. Viskas nusisekė geriausiai. Ir ištikro linksma yra, kai sulauki jaunimo surengtos pramogėlės. Tiesa, pas mus dar sunku vakarėliai rengti, nes nėra atatinkamo namo. Šį kartą buvo surengtas J. Sergėdos bute už ką rengėjai taria širdingą ačiū už paskolintus butus. Gaila buvo ir tokių, kurie trukdė, bet šį kartą jų neminėsiu, gal patys supras blogai darą. Žodžiu, galima pasigirti, jog seniškiečiai šviesos keliu žengia sparčiai pirmyn. Tai parodė pirmi žingsniai. Nors šis vakarėlis sunku buvo surengti, bet Velykoms žadama ir vėl rengti.

Danutė.

Breslavės apskr,

Magūnai, Rimšės vals. Pas mus vienam ūkininkui J. Sabaliauskui užsinorėjo įsteigti kažkokį „Koło Młodzieży“. Ilgai vargšas prakaitavo prikalbinėdamas jaunimą, kol galop surinko keletą. Po to surengė vakarą, bet jan nieks neatėjo, nes susipratęs jaunimas nutarė nesiduoti tam gudruoliui suvilioti. Todel ir iš „koło“ nieko neišėjo. O jaunimas matydamas tokių išgamų darbus, suorganizavo Šv. Kazimiero dr-jos skyrių, kurį storastai užtvirtinus, jau ir valdyba išsirinkome. Taip atsakome į norus įtraukti mus svetiman bučin.

Degtukas.

Gardino apskr.

Musteikos, (*Lesničiai šaudo žmones*). Mūsų sodžiuje yra du lesničai: Piesekas ir Linockis. Šių metų vasario m. 1 d. į povakarį du berniukai ėjo keisti pastatytų upelyje bučių ir susitiko lesničius, kurie ėmė berniukus mušti per galvas šautuvais, berniukai leidosi bėgti. Žinoma lesničiai ėmė vytis ir kartu šaudyti. Lesničius Karolis Linockis šovė ir pataikė Jonui Miškiniui suvarydamas kūnan visą šovinį, apie 30 šratų. Parpuolus peršautajam kraujuose ant sniego, liesničius ji parvilkęs jo namuosna, metė ant lovos, ir patsai išėjo. Dabar Jonas Miškinis guli Gardino ligoninėje, o tėvai nežino kas daryti. *X.*

Red. prierašas. Lesničius neturėjo teisės nei per galvą daužyti, nei juo labiau šaudyti. O jeigu taip darė, tai tam yra teismas ir tėvai privalo paduoti teisman reikalaudami nubausti už užpuolimą ir kartu atlyginti išlaidas gydant ir už sveikatos nustojimą. Beto reikia pranešti apie tai tos apygardos miškų direkcijai.

Randamonys. Ratnyčios vals. Užgavėnių sekmadienį Šv. Kazim. D-jos skyriaus buvo suruošta vakarienė, kurioje buvo deklamuota eilių, dainuota, žaista ir šokta. Viskas išėjo kuopuikiausiai, nes visur viešpatavo lietuvybė. Yra keli ir išsigimėliai, kurie netik neprisirašo prie Dr-jos, bet dar ir kitus atkalbinėja, tik gerai kad tokių gudragalvių niekas neklauso, nes visi žino, kas jie per paukščiai. „Ryto“ mokykla veikia pas mus 6 metai kurioje šiemet mokytojauja p-lė E. Pečiulytė, kuri darbuojas netik su mažais, bet ir su suaugusiu jaunimu; kad kaip nors priversti prie tautiško susipratimo. Laikraščių pas mus šiemet atsilanko 23 egz. „Vilniaus Rytojaus“, 16 „Jaunimo Draugo“ ir 3 egz. „Życie Ludu“, dargi iš Amerikos pareina keli egzemplioriai. Knygas taipgi daug kas myli skaityti, kurių yra vietinio skyriaus knyginėly. *Vargo Vaikas.*

Lydos apskr.

Rodunė, Rodunėje statoma nauja bažnyčia. Žmonės iš lietuviškų sodžių nenori padėti jos statyti, nes joje negirdi nė vieno lietuviško žodžio. Jie sako: „kam bažnyčia, o mums—pamotė“. Už tat lenkiškų keikimų (latrai, banditai, bolševikai, vagys, kad jus sieros ugnis sudegintų, kad iš jūsų namų liktų tik akmens)—kiek tik nori. Ir ne vienas jau pramoko bažnyčioje keiktis... Pamaldesni žmonės dūsauja ir meldžia Dievo įkvėpti mūsų kunigėliui daugiau artimo meilės *Faraonas.*

Redakcijes prierašas. Rodunėje klebonauja kun. Ščemirskis, žinomas savo neapykanta prie lietuvių. Tai pabrėžiame, kad mūsų skaitytojai iš kitų apylinkių nepamanytų, jog taip dedasi tik del Rodunės parapijiečių nepaklusnumo.

Seinų apskr.

Skarkiškiai, Krasnavo valsč. Vasario mėn. 20 d. Krasnavo vuitas sušaukė mūsų sodžiun: Rašačių, Šklernos ir Didžiulių gyventojus, kurių prašė išrinkti iš šių 4 sodžių Valdybą, kuri turėtų teisę leisti šioje apylinkėje medžioti. Užgirdę tokį pasiūlymą, vis gyventojai griežtai atsisakė rinkti kokią nors medžioklės valdybą, nes nieks gyventojų šautuvų neturi ir medžioti negali. Bet matyt tai būtų gera visokiems ponams mūsų apylinkėje pamedžioti.

Žinoma, vuitas ir geruoju prašė ir gąsdino areštu, bet gyventojai juokdamiesi išsiskirstė neišrinkę jokios valdybos. Ir gerai padarė.

P. Maurutis.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Pamirė Lietuvos Šaulių vadas.

Pereitą antradienį gauta Vilniuje liūdna žinia, kad tą pačią dieną pamirė Kaune Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėjas ir ligšiolinis jos vadas

Vladas Putvinskas.

Pamirė jisai ūmai, širdies liga.

Karaliaučiaus studentų ekskursija Kaune.

Pereito mėnesio 26 d., kaip praneša Lietuvos spauda, Kaunan atvyko Karaliaučiaus universiteto studentų ekskursija iš 19 asmenų. Vokiečių studentų ekskursiją stotyje pasitiko lietuvių studentai. Tą pačią dieną bendrame susirinkime prof. Eretas skaitė paskaitą apie kultūrinius Lietuvos uždavinius. Po to vokiečių studentai lietuvių studentų lydimi aplankė karo ir miesto muziejus.

Ši vokiečių studentų ekskursija prabuvo Kaune 3 dienas.

Kaune taip pat ruošiasi prie potvynių.

N. Lietuvos spauda praneša, kad Kaune jau sudaryta tam tikra potvynio komisija, kuri jau dabar imasi visų galimų priemonių potvynio pavojui sumažinti. Tam tikslui registruojami laiveliai ir automobiliai ir taip pat ledų susikimšimo vietoje gabenama sprogstamoji medžiaga, kuria bus sprogdinama ledai.

Dar viena partija.

Kai kurie Lietuvos laikraščiai praneša, kad artimiausiu laiku būsianti organizuojama nauja katalikų partija, kurion įeisią dabartinės krik. demokratų partijos narių ir taip pat tautininkų. Nauja katalikų partija žadanti palaikyti dabartinę tautinę Lietuvos vyriausybę.

H. Sudermann'o paminklas Šilutėj.

Pernai metais rudenį pamirė Vokietijoje garsusis vokiečių rašytojas H. Sudermann'as, kilęs iš Lietuvos, Klaipėdos krašte, iš Šilutės. Dabar Lietuvos spauda praneša, kad Šilutėje esąs susitvėręs komitetas, kuris žadąs pastatyti mirusiam rašytojui paminklą.

Dr. J. Staugaičio visuomenės veikimo jubilejus.

Pereito mėnesio gale minėjo savo 35 metų visuomeninio veikimo jubilejų buvęs Lietuvos Seimo pirmininkas D-ras J. Staugaitis. Jubilejus buvo minimas labai iškilmingai, o Lietuvos Universiteto Medicinos fakultetas suteikė Gerb. Jubiliatui Garbės Daktaro laipsnį. D-ras Staugaitis, nežiūrint senyvo amžiaus, ir dabar labai uoliai dalyvauja visuomeniniame Lietuvos gyvenime. Jis tarp kitko yra mėnesinio žurnalo „Medicina“ redaktorius.

Ruošiasi prie kultūros kongreso.

Lietuvos spauda praneša, kad „Lietuvos Kultūros Sąjungos“ taryba jau ruošiasi prie kultūros kongreso, kuris žadąs įvykti birželio ar liepos mėn. Ši „Lietuvos Kultūros Sąjunga“ turi nemaža reikšmės kultūriniame Lietuvos gyvenime.

Uždarė privatinę gimnaziją.

Kauno spaudos pranešimu, Lietuvos vyriausybė, remdamasi gyventojų prašymais, šiemet suvalstybino dvi privatines „Saulės“ draugijos gimnazijas. Vienoje jų, būtent Plungės gimnazijoje, keletas mokytojų ir kelios dešimtys mokinių paskelbė vadinamąjį „streiką“. Tuomet švietimo ministerio parėdymu, ši gimnazija visiškai uždaryta ir mokytojų personalas su kun. Simaičiu pryšaky, paleistas.

Lietuvos biudžeto aktyvas.

Pranešama, kad sausio mėnesį Lietuvos biudžetas davė apie 3 milijonus litų aktyvo, tai reiškia, kad išvežta iš Lietuvos prekių į užsienį daugiau 3 milijonais, negu atvežta. Valstybės biudžete aktyvas liūdyja, kad ekonominė krašto padėtis yra ne bloga.

Nuteisė Alytaus sąmokslininkus.

Pereito mėn. 28 d. pasibaigė Kaune karo teisme Alytaus sąmokslininkų byla, kurioje svarbiausiuoju kaltininku buvo Juozas Kedys. Teismo sprendimu: Kedys, Janulevičius ir Bilinskas nuteisti po 7½ metų sunkiųjų darbų kalėjimo, 6 sąmokslininkai po 4 metus, 1 sąmokslininkas gavo 2 m. 8 mėn., 3 po 2 metus ir 1 vienus metus.

Septyni sąmokslininkai išteisinta.

Vyriausias Lietuvos armijos kapelionas.

Spaudos pranešimu buvęs Švietimo Ministerijos Tikybų Depertamento direktorius kun. Vladas Mironas liko paskirtas vyriausiuoju Lietuvos armijos kapelionu.

Gen. Plechavičius vyksta Italijon.

Lietuvos spauda praneša, kad buvęs Lietuvos generalio štabo viršininkas gen. Plechvičius šiomis dienomis vykstąs Italijon, kur žadąs praleisti ilgesnį laiką.

Naujas valstybės teatro režiserius.

Šiomis dienomis atsistatydino Lietuvos valstybinio teatro režiserius p. Dauguvietis, kurio vieton paskirtas artistas p. Glinskis.

Didelė Tauragės sukilėlių byla.

Šio mėnesio pradžioje pasibaigė Tauragės sukilimo dalyvių tardymas ir byla perducta karo teismui.

Atsakomybėn patraukta 120 asmenų ir 300 liūdininkų. Kaltinamuosius gins 15 advokatų. Spėjama, kad byla prasidėsianti balandžio mėn. viduryje. Kaltinamujų dalis sėdi kalėjime, kiti atsako laisvai.

Pasibaigė Darbo Federacijos susivažiavimas.

Šio mėn. 5 d. pasibaigė Kaune Darbo Federacijos susivažiavimas, kuris tęsėsi dvi dienas. Susivažiavime buvo svarstoma įvairūs partiją liečią klausimai ir žinoma, kas be ko, santykis su tautine vyriausybe, prieš kurią partija laikosi opozicijoj.

Iškėlus tą klausimą, žymi narių dalis, pasisakė prieš opoziciją, bet balsuojant keleta balsų daugiau, buvo priimta rezoliucija, kad partija ir toliau laikysis, opozicijos, nors tai valstybės gyvenime neturi jokios beveik reikšmės.

VIETOS KRONIKA.

Vilniaus skautų iškilmės.

Kovo 4 d. Vilniaus skautų Gedimino draugovė iškilmingai minėjo 3 metų gyvavimo sukaktuves. Draugovė įsikūrė 1926 metais ir pradžioje veikė slaptai, kol atsirado galimybė išvesti ją iš patamsių viešumon. Ir nuo to laiko be skautų neapseina beveik nė vienas mūsų viešo gyvenimo aktas: ar liūdesio metu, ar per linksmas iškilmes — visur jie dalyvauja, ir savo sumanumu įneša į mūsų pilką gyvenimą labai daug įvairumo, gyvybės.

Iškilmių programa buvo labai įvairi. Pirmučiausia ėjo kun. Šambeliono Viskanto paskaita apie šv. Kazimierą; tuo metu prie gražiai papuošto Šventojo Karalaičio paveikslo budėjo du skautai. Toliau sekė pranešimai iš draugovės gyvenimo. Iš pranešimo gausiai susirinkusi publika sužinojo, kad Vilniuje veikia berniukų ir mergaičių atskiros grupės ir viena—Švenčionyse. Po pranešimo sekė deklamacijos, keli sceniški vaizdeliai, gražūs šokiai, pantomina ir koncertinė dalis.

Viskas buvo parinkta su skoniu, viskas buvo gražiai atlikta, kiekvienas išėjo iš salės linksmas ir patenkintas. Net ir ilgesnę pertrauką skautai mokėjo pąįvairinti dainomis, į kurias pasistengė įtraukti visą publiką. Delto ir nesigailėtų skautams pasveikinimų ir linkėjimų. Vieni žadėjo paramos, kiti reiškė užuojautos ir visi linkėjo—įkūnyti savo kilnius obalsius.

„Vilniaus Ryt." redakcija, sveikindama Vilniaus krašto skautus, iš visos širdies linki, kad jų kilnus obalsis „Dievui ir Tėvynei" mūsų jaunuomenės tarpe rastų kuo daugiausia pasekėjų.

Suėmė Praną Žižmarą.

Teko patirti, kad pereitą pirmadienį buvo policijos suimtas buvęs Virniaus lietuvių skautų draugininkas Pranas Žižmaras. Suėmimo priežastys nežinomos.

Nauja knyga.

Tenka patirti, kad balandžio mėnesio pirmomis dienomis išeitsianti iš spaudos nauja Rapolo Mackevičiaus knyga *„Pilkieji Didvyriai"*. Yra tai lietuvių spaudos draudimo laikų didoka apysaka.

Laukiama potvynio.

Šį pavasarį Vilniuje laukiama didelio potvynio. Jau dabar Vilniuje pradėta surašinėti neapgyvendinti butai, į kuriuos manoma patalpinti nukentėjusieji nuo potvynio.

Gudų jaunimas nerimsta.

Dabar eina gudų „Hramados" byla. Gudai nerimsta ir, kaip praneša lenkų spauda, tai vienur tai kitur ruošia protestus, demonstracijas. Sumišimai kilo ir gudų gimnazijose. Vilniuje ir Naugardėlyje; mokiniai protestuodami prieš „Hramados" bylą nutarė nelankyti pamokų; jau keletas Vilniaus gudų gimnazijos mokinių pašalinta ir suimta, Naugardėlyj — dar tik pašalinta iš gimnazijos.

Silpnas „Kaziukas".

Kaip kitais metais, taip ir šiemet šio mėn. 4 d. Vilniuje buvo vadinamasis „Kaziuko kermošius", kuris paprastai sutraukia apylinkės ūkininkus, ir miesto verteivas. Beto šian kermošiun atvažiuoja net iš tolimų Smurgainių vadinamieji baronkininkai. Bet šiemet „Kaziukas" išpuolė labai menkai. Ar tai del blogų orų, ar del skurdžios ekonominės gyventojų padėties, bet dalyvių skaičius šiemet beveik dvigubai mažesnis, negu pernai, o taip pat ir prekių atžvilgiu viskas atrodė skurdžiai.

Daugumas provincijos ūkininkų atvežusių savo išdirbinius buvo lietuviai ir jau šiemet rinkoje lietuviškai kalbant girdėjosi kiekviename žingsnyje.

Vilniaus psichiatrikos ligoninėj trūksta vietų.

Spaudos pranešimu Vilniaus miesto psichiatrikos (beprocių) ligoninėj pritrūko vietų ir magistrato parėdymu sergantieji proto ligomis bus vežami į Pamarę (Pomorze).

Ekonominis skurdas visur kyšo.

Paskutiniu laiku, kaip jau ne kartą esame rašę, ekonominis skurdas visame Vilniaus krašte kaskart labiau plečiasi ir apima netik plačią ūkininkų visuomenę, bet gnaibo ir miestų gyventojus, neišskiriant ir pirklių. Štai lenkų krikščionių ir žydų pirklių susirinkimas konstatavo, kad kaip pačiame Vilniuje, taip lygiai ir visoje vaivadijoje prekyba ir pramonė kas kartas labiau stingstanti. Žinoma, susirinkę pirkliai rado vieną išeitį—kreiptis pas Vilniaus Vaivadą ir prašyti sumažinti mokesčius, o senus mokesčius išskirstyti ratomis. Ir iš tiesų, paskutiniu metu visose krautuvėse pradedama skųstis, kad kartais per ištisas dienas neateina du ar vienas pirkėjai.

Redakcijos atsakymai.

D-rui D. Alseikai. Tamstos laišką gavome, bet netalpiname: 1) del nepriimtino jo tono, 2) del inkriminavimo p. G. Ajniui tokių priekaištų ir norų, kurių jis savo laiške nedarė ir nepareiškė; tai gali sukelti tik nereikalingą polemiką. Atšaukti „melagingus kaltinimus", kad ir norėtum, ir gi negalime, nes Tamstos laiške nenurodyta, kame prasilenkta su teisybe ir kas būtent atšauktina.

P. Gs. Širdingai ačiū. Sunaudosime.

Kaziui Miškiniui. 20 a. iš Tamstos gavome. Ačiū. Tamsta užsakei tik 1 egz., bet dabar nuo kovo m. 1 d. siuntinėjame Tamstai 2 egz.

B. Petreliui. Už atsiųstus straipsnius tariame ačiū. Pasinaudoti jais negalime, nes jiems dar daug ko trūksta. Prašome rašyti mums iš savo apylinkės korespondencijas; tokiu būdu pramoksite parašyti ir ką rimtesnį.

T. Keleiviui. Šiuo žygiu korespondencija netilps.

M. Didvyriui. Ačiū, bet nei eilių nei korespondencijos šiuo žygiu negalime del tam tikrų priežasčių sunaudoti.

Nariui X. X. Širdingai Tamstai ačiū, bet del tam tikrų, ne nuo mūsų priklausančių piežasčių, Tamstos korespondencijos įdėti negalime. Bet ateityje prašome mūsų nemiršti.

J. Laur. Korespondencija iš to sodžiaus nesenai yra tilpusi, todel šiuo žygiu negalime jos sunaudoti.

Cirui. Korespondencijos sunaudoti negalime.

B. Ūkininkui. Tamstos korespondencija netilps.

Garviniui. Vėliau, jei tiks, sunaudosime.

J. S. Norintiems vykti Nepr. Lietuvon asmenims, kiek mums yra žinoma, lenkų valdžia duoda vadinamus„ przepustki", kuriuos galima gauti vaivadijose nurodant perėjimo vietą. Kai del Lietuvos vyriausybės sutikimo, tai kreipkitės į Lietuvos konsulą Latvijoje „Łotva, Daugaupilis, Šoseias iela 45. P. Gaučys". Rašant jam prašymą, reikia išdėstyti visi motyvai ir per jį prašyti Lietuvos vyriausybės, kad ji įsileistų Tamstą per nurodytą vietą.

Nekantriam. Liūdna, kad Čižiūnų jaunimas taip apsnūdęs, bet gal gi pasitaisys. Mėgink Tamsta įkurti Ūkio ratelį ar kitą kokią draugiją, gal gi tuomet jaunimas sukrus. Todel ir korespondencijos nededame, nes joje nieko nėra naujo, o vien bendros mintys. Tačiau ateityje prašome rašinėti.

M. Ačiū už korespondenciją, bet ji netilps, nes joje pasakytos tik bendros mintys, o antra vertus Jaunuolio kor. nėra taip bloga.

Ten buvusiam ir Tiesos Mylėtojui. Abidvi korespondencijos įdėsime kitame numeryje.

Korespondentui iš Dubiškės. Tamstos korespondencijos nedėjome, nes neviską supratome.

K. Šiaudakojui. Nėra prasmės rašyti apie tuos žmones, kurie mūsų laikraščio neskaito. Paklausimą perdavėmė ūkio skyriui.

Faraonui. Apie Vigonis nesenai buvo rašyta, todel netilps.

Katinėliui. Tamstos korespondenciją įdėsime tuomet, kai Tamsta parašysi, kada ta eglutė buvo įrengta t. y. mėnuo ir diena.

Aukos.

Dr. Jono Basanavičiaus paminklui,

Inž. I. Straševičius iš Varšuvos	10 auks.,
Senų-Naniškių sodžius	18.50 sk.,
Antanas Karaciejus	1 auks.,
Šimas Molis	1 auks.,
Petras Skliutas	1 auks.,
Feliksas Molis	2 auks.,
Ad. Butrimas	5 auks.,
Justinas Rarulis iš Navikų	1 auks.,
Mykolas Raginis iš Ivanėnų	1 auks.,

Musteikos jaunuomenės aukos. Mok. Br. Čibiraitė 3 auks., K. Miškinis 1 auks., V. Miškinis 50 sk., P. Šestovickas 50 sk., J. Vilčiuskas 50 sk., A. Gaidytė 20 sk., A. Miškinytė 50 sk., P. Miškinis 50 sk., P. Aoedka 50 sk., V. Gaidys 40 sk., J. Valasinavičius 50 sk., Valasinavičiūtė 50 sk., J. Šestovickaitė 25 sk., V. Tamulevičius 60 sk., E. Sakavičius 60 sk. A. Sakavičius 50 sk., Šestovickas 50 sk., M. Ilkevičius 1 auks., A. Vilčiauskas 1 auks., B. Šestovickaitė 50 sk., J. Grinkevičius 50 sk., A. Gaidys 50 sk.

Bucvidonių kaimo, Valkininkų valsč. Katrina Žabo 50 sk., Juozupas Budrevičius 20 sk., Juozupas Antulis 20 sk., Ona Antulienė 20 sk., Marijona Paškevičutė 20 sk., Ona Budrevičienė 50 sk. Šimonas Antulis 40 sk., Jonas Antulis 40 sk., Marijona Budrevičiūtė 25 Pranė Moliutė 25 sk., Pranė Mikšinaitė 10 sk., Juozas Mikšėnas 20 sk., Šimas Mikšėnas 20 sk., Adomas Žukauskas 20 sk., Jonas Kukis 20 sk., Elena Pečiukonytė 20 sk., Jugasia Mikšinaitė 10 sk., Marė Molytė 10 sk., Bronius Kukis 20 sk., Jonas Keršis 20 sk., Bronislovas Paškevičius 10 sk., Juozas Molis 20 sk., Juozas Mikšėnas 20 sk., Adomas Aleksa 20 sk., Antanas Mikšėnas 15 sk., Pranė Mikšėnienė 15 sk., Liudvė Paškevičienė 20 sk., Ona Paškevičiutė 30 sk., Marė Paškevičiutė 20 sk., *Viso — 6 auks. 50 sk.*

Antakmenės sodž. Daugėliškio valsč. Povilas Luneckas 50 sk., Ignotas Luneckas 50 sk., Eleonora Rybokaitė 20 sk., Emilija Rybokaitė 10 sk., Stanislova Rybokaitė 10 sk., Marcelė Rybokienė 10 sk., Saliomea Rybokaitė 10 sk., Elžbieta Rybokaitė 10 sk., Petras Rybokas 40 sk., Veronika Rybokaitė 30 sk., Mokytoja Cecelija Gurskaitė 1 auks., Petras Šuminas 1 auks., Leonas Rybokas 40 sk., Albina Švilpaitė 10 sk., Nikodemas Martinkėnas 50 sk., *Viso — 5 auks. 40 sk.*

Diediškės sodž. Daugėliškio valsč. Kazimieras Gudėnas 50 sk., Elena Atroškaitė 25 sk., Petras Atroška 50 sk., Bronius Atroška 50 sk., Teofilija Gudėnaitė 20 sk., *Viso 1 auks. 95 sk.*

Visuotinis Susirinkimas.

Lietuvių Šv. Kazimiero Draugijos jaunimui auklėti ir globoti Centro valdyba šiuomi kviečia Draugijos narius į visuotinį metinį susirinkimą, kuris įvyks kovo mėnesio 10 dieną 6 valandą vakarą, Vilniuje šv. Mikalojaus salėje. Nepribuvus paskirtu laiku įstatais numatytam narių skaičiui, įvyks ten-pat viena valanda paskiau kitas visuotinis susirinkimas, kurs bus teisėtas nepaisant narių skaičiaus.

Dienotvarkė:

1. Susirinkimo atidarymas.
2. Centro Valdybos ir Revizijos Komisijos pranešimas.
3. Naujos Valdybos ir Revizijos Komisijos rinkimai.
4. Sumanymai.

Valdyba.

1929 m. kovo m. 7 d. 7 val. po piet šv. Mikalojaus salėje įvyks visuotinis metinis **Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugijos narių susirinkimas.**

Dienotvarkė

1. Susirinkimo atidarymas ir prezidijumo sudarymas,
2. Valdybos pranešimas apie Draugijos veikimą,
3. Kasos apyskaita ir sąmata kitiems metams,
4. Revizijos Komisijos pranešimas,
5. Naujų narių priėmimas,
6. Valdybos narių pririnkimas.
7. Revizijos Komisijos rinkimai,
8. Statuto §§ pakeitimas ir
9. Sumanymai.

VALDYBA.

Lietuvių Studentų Sąjunga

turi garbės pranešti tėvams, kurių vaikams nesiseka mokslas, kad ji parūpina gabių ir sąžiningų KOREPETITORIŲ ir MOKYTOJŲ, visų vidurinės mokyklos dalykų specijalistų, kurie **nebrangiai** duoda pamokų.

Atostogų metu galima parsikviesti korepetitorius sodžiun.

Kreiptis: Liet. Stud. Sąj. ketvirtadieniais 7—8 v. v. ar šeštadieniais 6—7 v. v., arba laišku: Vilnius, Daminykonų 12.

Liet. Studentų Sąj. Valdyba.

ANTKLODĖS

iš geriausių medžiagų ir geriausios vatos gamina ir parduoda

žinoma firma **B-lių Chanutin'ų**

Vilnius, Vokiečių g. 23.

Firma gyvuoja nuo 1890 m.

Parduodama taip pat SUMOKANT DALIMIS.

Užsakymai atliekami per 24 val.

Nuo 1928-XII-1 dienos eina

didelis 8 puslapių iliustruotas savaitinis lietuvių laikraštis

„VILNIAUS RYTOJUS".

Kas dar neužsiprenumeravo, prašome tai padaryti nieko nelaukiant, kuogreičiau.

„Vilniaus Rytojus" metams kainuoja tik 4 auksinai. Yra tai pigiausias laikraštis, kuris žema savo kaina visiems lietuviams yra prieinamas. Kiekvieno lietuvio namus telanko „VILNIAUS RYTOJUS".

Redakcijos adresas: Vilnius, Šv. Jana 8 — 1.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius **Julius Navikas.** „RUCH" Spaustuvė, Totorių g. 6.